

RAS

Rasspecifik avelsstrategi BELGISK VALLHUND

Förord

Revidering av Rasspecifik avelsstrategi för belgisk vallhund.

Rasklubben för belgisk vallhund har under 2016 och 2017 arbetat med revidering av det RAS som togs fram första gången 2004. Under 2016 tillsattes en arbetsgrupp som hade i uppgift att ta fram ett utkast till reviderad RAS. Gruppen ombildades vid ett tillfälle i början av 2017 och efter årsmötet avgick den ansvariga för gruppen varvid arbetet togs över av styrelsen och en ny mindre grupp tillsattes i slutet av 2017 för att slutligen färdigställa dokumentet.

AfBV:s styrelse genomförde under vintern 2017/2018 en hälsoenkät som delvis ligger till grund för detta dokument, AfBV har från SKK, rekviderat adresser till belgarägare som har en hund född 2005 eller senare, och till dem som har en e-postadress registrerad skickades en uppmaning att gå in på hemsidan och besvara enkäten. Även hemsidan, facebook och tidningen *Belgaren* har använts för att nå så många som möjligt. Svarsfrekvensen för hundar födda 2005 eller senare hamnade på lite drygt 20 % av de registrerade hundarna.

I övrigt har information till dokumentet hämtats från Lathunden, SKKs Avelsdata, SKKs hunddata, samt från de datafiler som tas fram av SKK. Även en sammanställning av Agria Breed Profiles har gjorts och tagits med som en jämförelse till hälsoenkäten.

För att förankra dokumentet har ett utkast (utkast 1) av dokumentet legat på AfBV:s hemsida sedan mars 2018, och våra medlemmar har uppmanats att inkomma med synpunkter, inga synpunkter inkom. Vi kallade även våra medlemmar för att ha en diskussion kring RAS samma dag som vårt årsmöte 23/3 2019. Kallelsen publicerades på AfBV:s hemsida, på vår facebook-sida samt i vår medlemstidning *Belgaren*, i samband med kallelsen uppmanades de som inte kunde vara med på det fysiska mötet att inkomma med synpunkter på dokumentet innan 31/1 2019. En synpunkt inkom. Dokumentet skickades också till SBK för att få synpunkter på dokumentet, vilket vi fick i början av februari 2019. Dessa synpunkter har beaktats och en ny version av dokumentet togs fram. Den nya versionen av dokumentet (utkast 2) skulle ha presenterats på RAS-mötet den 23/3 2019, men inga medlemmar kom på mötet. Några små justeringar gjordes, samt att dokumentet gick igenom så att sidbrytningar blev korrekta. Därefter fick den nytillsatta styrelsen läsa igenom dokumentet en sista gång. Dokumentet godkändes sedan av rasklubbens styrelse.

AfBV:s styrelse

Innehåll

Inledning	1
Avelsrekommendationer för uppfödare och ägare till hanhundar som används i avel	2
Generellt om rasen	3
Rasens historia, bakgrund och utveckling.....	3
Övergripande avelsmål för rasen	3
Population och avelsstruktur	4
Populationsstorlek och registreringssiffror	4
Importer	5
Genomsnittlig kullstorlek	6
Ålder vid första valpkull.....	6
Användning av avelsdjur och avkommor per avelsdjur.....	6
Inavelstrend och fördelning av parningar	7
Genetiskt utbyte mellan varianterna av belgisk vallhund	9
Utländska hundar i aveln	10
Avelsdjurens meriter.....	11
Kortsiktiga mål	12
Långsiktiga mål.....	12
Strategi.....	12
Mentalitet och bruksegenskaper.....	14
Mentalbeskrivning Hund (MH)	14
Korning.....	23
Arbetsmeriter	24
Enkät svar	26
Kortsiktiga mål	28
Långsiktiga mål.....	28
Strategi.....	29
Hälsa.....	30
Höftledsdysplasi (HD)	30
Armbågsdysplasi (ED).....	31
Enkät svar	33
Agria Breed Profiles	35
Kortsiktiga mål	35
Långsiktiga mål.....	35
Strategier.....	36
Exteriör.....	37
Rasstandarden (FCI)	37
Helhetsintryck.....	37

Övriga detaljer	37
Storlek	37
Rörelser	37
Diskvalificerande fel	38
Korningens exteriörbeskrivningsdel	38
Registrerade exteriörprotokoll.....	38
Utställning.....	41
Kortsiktiga mål	41
Långsiktiga mål.....	41
Strategier.....	42
Sammanfattning	43
Plan för fortsatt arbete i klubben.....	43
Källhänvisningar	44

Inledning

Rasklubben för Belgiska Vallhundars (AfBVs) avelsmål och strategi är avsedda att vara hjälpmedel och vägledning för uppfödare och hanhundsägare samt att ge både dem som redan är belgarägare och dem som funderar på att skaffa en belgare värdefull information om rasen.

Rasen belgisk vallhund är uppdelad i fyra varianter med sinsemellan till vissa delar olika förutsättningar. Vi har därför valt att specificera mål för varje variant såväl som för rasen som helhet.

Avelsrekommendationer för uppfödare och ägare till hanhundar som används i avel

Som uppfödare av belgiska vallhundar eller som hanhundsägare till en hund som kommer användas eller används i avel bör man vara medlem i AfBV för att hålla sig uppdaterad med vad som händer och för att kunna påverka rasklubbens arbete. Oavsett om man är medlem eller inte bör man sträva efter att följa de rekommendationer som finns i RAS:

- Hålla inavelskoefficienten under 3,3 % för varje planerad valpkull.
- Inte avla på hund eller låna ut hund till avel som är avelsmatador eller, som med en kull till, riskerar att bli avelsmatador.
- Rapportera in exporterade valpar till rasklubben (för att kunna utesluta dessa ur statistiken)
- Delge information till rasklubben om någon av de uppfödda valparna eller avelsdjuren utvecklar någon sjukdom som kan vara av ärftlig art, såsom allergier, hjärtfel eller epilepsi.
- Delta i de hälsoundersökningar som rasklubben genomför.
- Ställa ut sin avelshund åtminstone en gång i livet, och då gärna när hunden har vuxit klart.
- Exteriörbeskriva sin avelshund för en av våra exteriörbedömare.
- Eftersträva att använda avelsdjur som har en exteriör som ryms inom rasstandarden, med särskild hänsyn tagen till de exteriöra avvikelser som vi idag ser på våra varianter.
- Använda endast föräldradjur som har värdesiffra 1 eller 2 på moment 10 (Skott) på MH.
- MH-beskriva alla valpkullar i sin helhet.
- Använda endast hundar med A- eller B-höfter i aveln. Även de tilltänkta avelsdjurens familjebild bör tas hänsyn till innan man beslutar sig för att använda hunden i avel.
- Använda endast hundar med friröntgade armbågar i aveln. Även de tilltänkta avelsdjurens familjebild bör tas hänsyn till innan man beslutar sig för att använda hunden i avel.
- Informera sina valpköpare om vikten av att röntga sina valpar, genomföra MH och delta på exteriörbeskrivning och utställning.
- Undvika att använda avelsdjur där det förekommer många kryptorkida hundar bland syskon, avkommor eller andra släktingar.
- Undvik att använda hundar i avel som har kända genetiska defekter eller som har nära släktingar med genetiska defekter, t.ex. allergier och ryggproblem.
- Inte använda hundar som har haft epilepsi/epilepsiliknande anfall i aveln. Inte heller avelsdjur som tidigare har lämnat avkommor med epilepsiliknande anfall ska användas i avel. Hundar som har närstående släktingar som har haft epilepsi/epilepsiliknande anfall ska användas med försiktighet, om alls.

Sedan är det också bra om man har möjlighet att:

- Vid import av avelsdjur eller parning med hundar i utlandet gärna beakta den svenska stammen, så att avelsdjuret tillför nytt genetiskt material i vårt land (gäller även vid import av sperma).
- Meritera avelsdjuren inom bruksprov.
- Delta på MT med avelsdjuren och sina valpkullar.

Generellt om rasen

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Den belgiska vallhunden är en ras som ursprungligen användes som vall- och vakthund. I slutet av 1800-talet började man intressera sig för att bilda en mer homogen ras och fastställde en rasstandard med tre tillåtna pälsvarianter. Avelsarbete ledde fram till att rasens typ och temperament stabiliserades under 1900-talets första decennium.

Från ursprunget som vallhund utvecklades rasen tidigt till en allsidig bruks- och tjänstehund, väl lämpad för de flesta arbetsuppgifter som en hund kan få. I likhet med många andra raser minskade antalet belgiska vallhundar kraftigt under andra världskriget, framför allt laekenois och tervueren men även groenendael, medan malinois inte drabbades lika hårt. Efter kriget restaurerades varianterna, men inte förrän 1974 fastställdes de fyra rasvarianter som finns idag.

De olika varianterna skiljer sig till det yttre genom olika hårlag. *Groenendael* som är långhårig och svart, var den första belgaren som kom till Sverige i början av 1950-talet. *Tervueren* är också långhårig men har röd fawn med svarta hårtoppar och svart mask (grå fawn är tillåtet) och kom till Sverige några år senare. *Malinois* är släthårig och har röd fawn med svart mask och de första togs in i Sverige 1974. *Laekenois* är strävårig och har röd fawn med spår av svärtning och Sveriges första laekenois kom 1984.

Under mitten av 80-talet ökade intresset för rasen markant, det var framförallt tervueren och groenendael som var populära under en 10-årsperiod, därefter från mitten av 90-talet gick registreringssiffrorna ner till en mer normal nivå. Från mitten av 90-talet ökade istället intresset för malinois, och den varianten har fortfarande en stigande trend i antal registreringar.

Den belgiska vallhunden är en medelstor, kvadratisk hund som ska utstråla elegans och kraft. Idealhöjden är 62 cm för hanhundar och 58 cm för tikar, med en tillåten variation på – 2 till + 4 cm.

Belgaren ska vara en alert, påhittig, intelligent och vaksam hund med ett livligt temperament men utan rädsla eller aggressivitet. I rätta händer är den en utmärkt allroundhund. Många skaffar en belgare för att tävla i bruks och där är den mycket framgångsrik i flera grenar, men den passar även bra till andra typer av tävlingar, så som t.ex. agility, drag, lydnad, nose work och rallylydnad. Alla behöver naturligtvis inte tävla med sin hund för att aktivera den, men något bör man hitta på för att belgaren skall trivas.

Belgarens livliga intellekt gör att den fattar snabbt, man brukar säga att tanke och handling är ett.

Övergripande avelsmål för rasen

Övergripande avelsmål för rasen belgisk vallhund är att väcka intresse för och främja avel av mentalt och fysiskt sunda samt bruksmässigt och exteriört fullgoda belgiska vallhundar.

Population och avelsstruktur

Populationsstorlek och registreringsciffror

Populationen består av fyra varianter där avel bedrivs främst inom respektive variant, men sedan 2013 är det numera tillåtet att korspara mellan de olika varianterna av vår ras. I en population inträffar hela tiden förändringar som gör att populationerna minskar eller ökar i storlek.

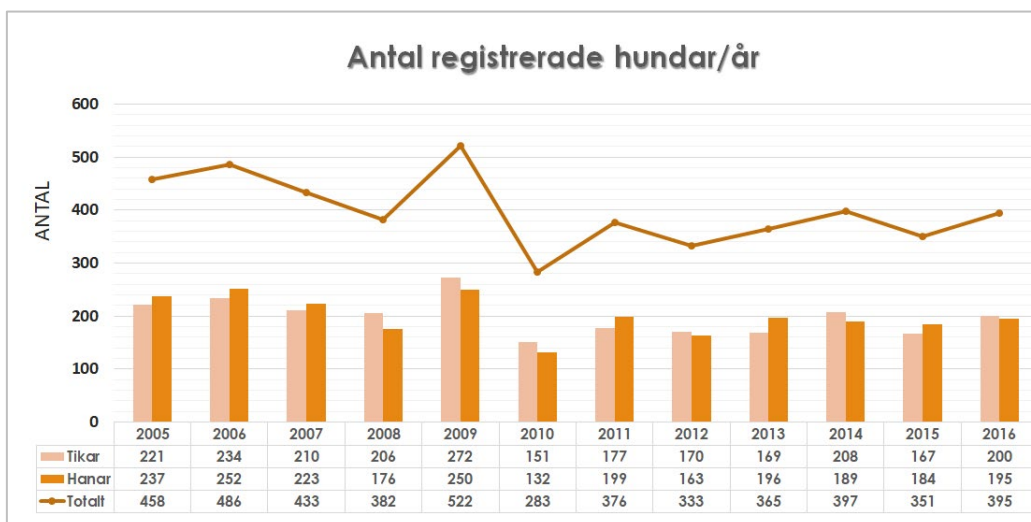

Diagram 1 – registreringsciffror år 2005 till 2016. Linjen visar antal registrerade belgiska vallhundar per år under 2005–2016, staplarna visar antal registrerade hanar/tikar (SKK Avelsdata).

Antalet registrerade hundar av rasen belgisk vallhund har, mellan åren 2005 och 2016, haft två toppar: åren 2006 och 2009. Registreringarna har emellertid minskat från mellan 400 och 500 de första 5 åren under perioden till mellan 300 och 400 under den senare delen av perioden.

Tittar man på registreringarna för respektive variant ser man att tervueren har kraftigt fallande registreringsciffror från 2005 till 2016, medan malinois har en stigande trend. Groenendael har en något avtagande trend, medan laekenois ligger på ungefär samma nivå under hela perioden.

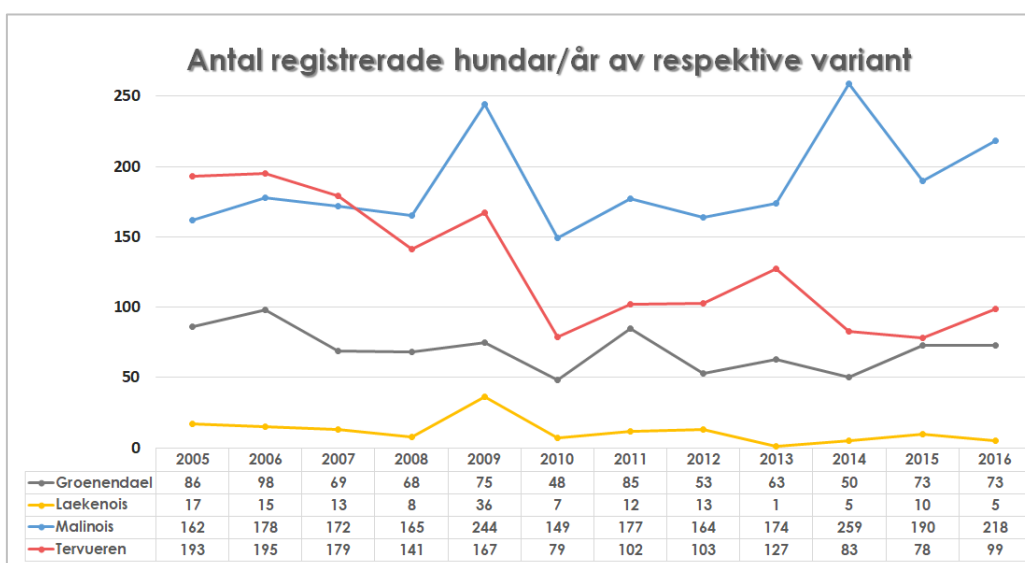

Diagram 2 – registreringsciffror för belgiska vallhundar under åren 2005–2016 för respektive variant (SKK Avelsdata).

Med anledning av förändringar i registreringsantalet visas även rasens registreringssiffror under en längre tidsperiod. Nedan ses utvecklingen av våra respektive varianter under en 40-årig tidsperiod med antal registrerade hundar för åren mellan 1977 och 2016 redovisat per 5-årsintervall. Anledningen till valet av intervallet 5 år, är att det är generationsintervallet för vår ras.

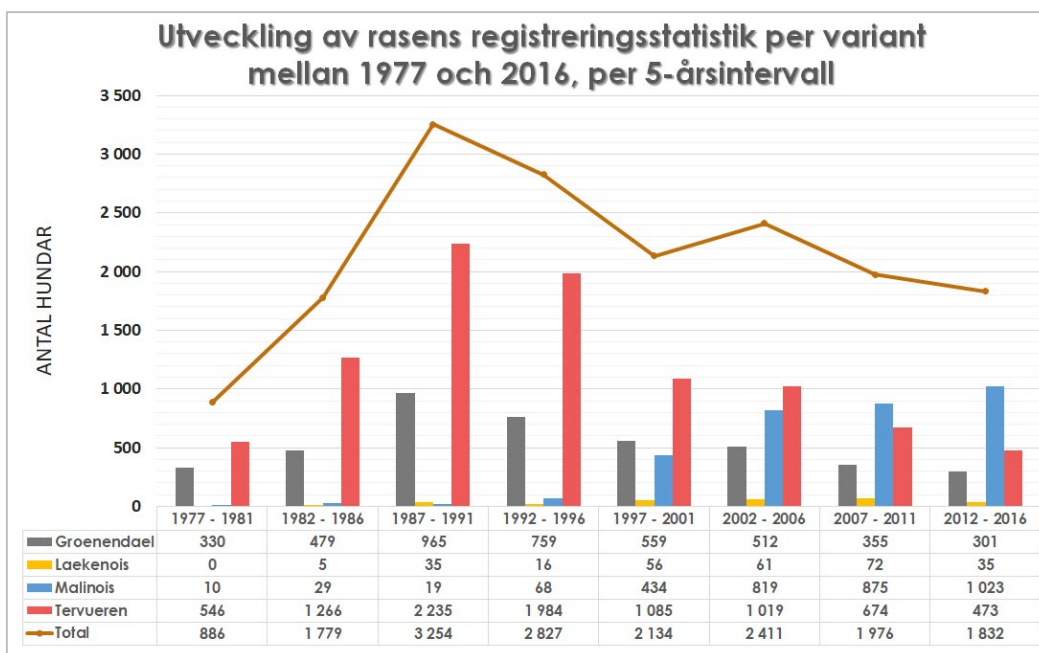

Diagram 3 – Antal svenskregistrerade valpar fördelade per födelseår och variant per 5-årsintervall (SKK Hunddata).

Varianterna groenendael, malinois och tervueren visar stora förändringar i registreringssiffrorna. Groenendael och tervueren har minskat i antal registreringar sedan toppen i början av 1990-talet. Malinois däremot, har stadigt ökat från mitten av 1990-talet till att idag ligga på 1 000 registrerade hundar under den senaste 5-årsperioden. Laekenois ökade i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet, för att därefter ligga på ungefär samma antal registreringar.

Importer

I registreringsstatistiken ovan finns även hundar som importerats från andra länder med. Registreringsår för importer blir det år som importen registreras i Sverige. Mellan åren 2005 och 2016 importerades 577 hundar till Sverige. Antalet svenskfödda hundar (under samma tidsperiod) var 4 204 hundar. Detta innebär att 88 % av våra hundar under perioden är svenskfödda, och 12 % är importer.

Tabell 1. Importer i förhållande till antal svenskfödda, per variant registreringsåren 2005–2016 (SKK Avelsdata)

	Importer tika	Importer hanar	Svenskfödda	Procentandel importer
Groenendael	61	55	725	14 %
Laekenois	14	3	125	12 %
Malinois	181	143	1 928	14 %
Tervueren	76	44	1 426	8 %

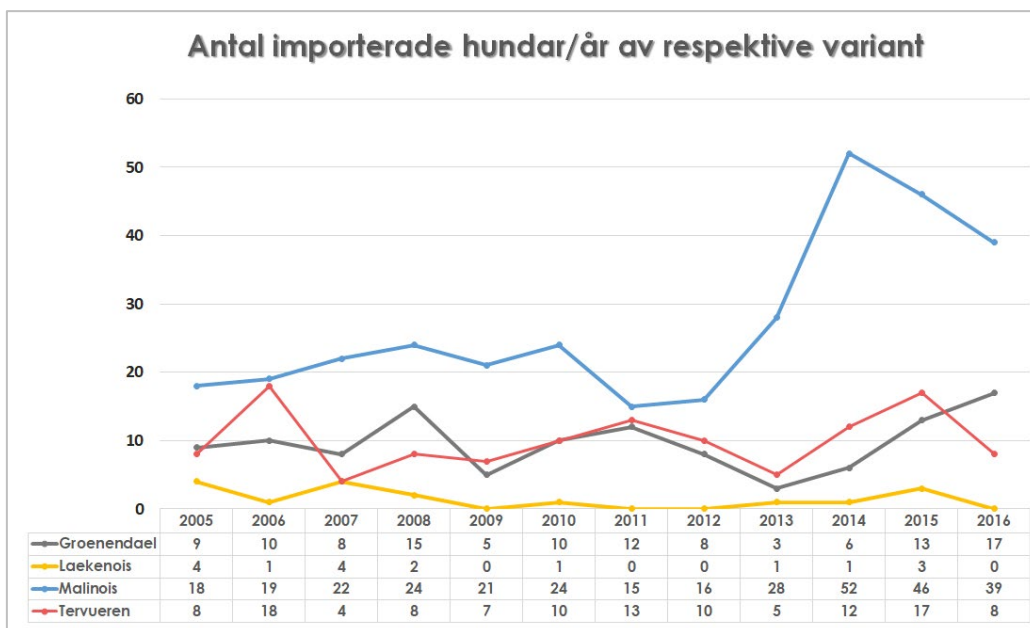

Diagram 4 – registreringssiffror för importerade belgiska vallhundar under åren 2005–2016 för respektive variant (SKK Avelsdata).

Genomsnittlig kullstorlek

Rasen belgisk vallhund har åren 2007–2016 haft en genomsnittlig kullstorlek av svenskfödda avkommor på 6,1. För de olika varianterna är kullstorlekarna 5,4 valpar för groenendael, 5,8 för laekenois, 6,8 för malinois och 5,7 för tervueren. Kullstorleken påverkas av föräldrarnas inbördes släktskap, men även av miljömässiga faktorer som inte har med arvsanlag att göra. Dessa faktorer kan vara ålder, kondition, vikt, spermie kvalitet etc.

Ålder vid första valpkull

Genomsnittsåldern för både tikarna och hanhundarna vid sin första valpkull under perioden 2007–2016 var drygt 3,5 år. Några, 19 hundar, avelsdebuterade före 24 månader (tikar får enligt lag inte användas i avel före 18 månaders ålder) och ett fåtal efter 7 års ålder.

Användning av avelsdjur och avkommor per avelsdjur

Antal svenskfödda tikar under åren 2007–2016 som har använts i aveln är 8,4 % av det totala antalet svenskfödda tikar. För de svenskfödda hanhundarna är motsvarande siffra 4,2 %. Därmed finns det ett övertal av icke använda hanar i vår population varvid våra avelsdjurs variation inte har utnyttjats fullt ut.

Tabell 2. Andel tikar och hanar använda i aveln 2007–2016 (Lathunden)

	Andel tikar i aveln	Andel hanar i aveln
Groenendael	8,9 %	3,3 %
Laekenois	7,7 %	0 %
Malinois	9,2 %	4,2 %
Tervueren	7 %	5,2 %

Att en avelshund har många avkommor är inte alltid så positivt. Det innebär att många framtida potentiella avelsdjur är nära släkt. Dessutom har gener från individer som inte har använts i avel

försvunnit och avelsbasen har blivit mindre. Om man fortsätter att avla på många av avelsdjurets barn och barnbarn kan detta förstärkas ytterligare. Som uppfödare bör man vara uppmärksam på dessa hundar och se till att de inte förekommer flera gånger i tillänt stamtavla. En hund bör inte ha fler barn än 5 % av de hundar som föds under en generation. En generation är som nämnts tidigare 5 år. Maximalt rekommenderat antal barnbarn till en viss individ är det dubbla antalet rekommenderade avkommor.

Tabell 3. Rekommenderat maximalt antal avkommor är hämtat från Lathundens avelsstatistik, baserar sig på registreringar under åren 2007–2016 (inkl. importerade hundar)

	Maximalt antal barn	Maximalt antal barnbarn
Groenendael	19	38
Laekenois	6	12
Malinois	46	92
Tervueren	31	62

Det är främst hanhundar som man tittar på då man undersöker om och vilka avelsmatadorer som finns i en ras. Det kan dock finnas tikar med lika betydande inflytande i en hundstam som de mest använda hanhundarna. Det är främst i små populationer eller genom sönerna som dessa tikar kan få sådant inflytande i aveln.

Några hanhundar har överanvänts under perioden 2007–2016. Statistiken är hämtad från Lathunden. Antal hanhundar som har fler antal barn eller barnbarn än rekommenderat antal för respektive variant:

- 17 groenendael, varav 17 har överskridit antal barn och 7 antal barnbarn
- 10 (7) laekenois, varav 9 (4) har överskridit antal barn och 2 (2) antal barnbarn
- 7 malinois, varav 4 har överskridit antal barn och 5 antal barnbarn
- 11 tervueren, varav 6 har överskridit antal barn och 9 antal barnbarn

För laekenois blir det missvisande att titta på avelsmatadorer, då i princip alla som har haft en större kull, eller två kullar, klassas som avelsmatadorer. För laekenois bör man undvika att använda samma hane två gånger, och man behöver också vara noga med att titta på hur avelshanens syskon och syskonbarn har använts i aveln.

Några tikar i vår ras har överanvänts. Statistiken är hämtad från SKKs Avelsdata, och till skillnad från statistiken för hanarna ovan är det samtliga tikar, och inte bara under perioden 2007–2016. Antal tikar som har fler antal barn eller barnbarn än rekommenderat antal för respektive variant:

- 21 groenendael, varav 15 har överskridit antal barn och 9 antal barnbarn
- 12 (10) laekenois, varav 11 (9) har överskridit antal barn och 8 (6) antal barnbarn
- 7 malinois, varav 0 har överskridit antal barn och 7 antal barnbarn
- 13 tervueren, varav 4 har överskridit antal barn och 12 antal barnbarn

För laekenois blir det missvisande att titta på avelsmatadorer på tikarna, då i princip alla som har haft en större kull, eller två kullar klassas som avelsmatadorer.

SKKs grundregler tillåter inte att en tik får fler än fem valpkullar under sin levnad.

Inavelstrend och fördelning av parningar

I en population ökar inavelsgraden ständigt för att djuren i beståndet är mer eller mindre släkt med varandra. Inavelsgraden är sannolikheten att ett arvsanlag dubbleras i avkomman, vilket

kan medföra en snabb spridning av sjuka (såväl som bra) anlag inom en population då ett skadligt (såväl som ett bra) anlag dubblas i föräldradjurens avkomma. Genom ett planerat avelsarbete kan vi gemensamt minska inavelsökningen i vår ras och därmed minska risken för att ett skadligt anlag dubblas.

Det är angeläget att inavelsökningen hålls på en låg nivå inom våra hundpopulationer för att dessa ska förbli livskraftiga. Inavelsökningen i en ras bör understiga 2,5 %, vilket ger en stegring på 0,5 % per generation. Svenska Kennelklubben, SKK, rekommenderar inte parning mellan två individer där avkommans inavelsgrad överstiger 6,25 % d.v.s. kusinparning. För att undvika tät släktskapsavel kan uppfödare idag lätt beräkna en fiktiv kulls inavelsgrad genom en *provparning* i Svenska Kennelklubbens webbtjänst Avelsdata. I de fall då utländska avelsdjur används, går det dock inte alltid att få fram inavelsgraden via provparning utan då får uppfödaren räkna ut detta manuellt.

Inavelsgraden är ett relativt mått som anger förändringen över en given tidsperiod. I Lathunden beräknas inavelsgraden på 5 generationer. I små populationer pendlar dock medelvärdet mellan åren. Därför kan enskilda parningar med ovanligt hög inavelsgrad få stor genomslagskraft i denna population, varpå det är svårt att se tydliga trender. Av denna anledning redovisas i detta RAS-dokument våra respektive varianter av rasens inavelsgrad var för sig, för att få en så korrekt uträkning som möjligt.

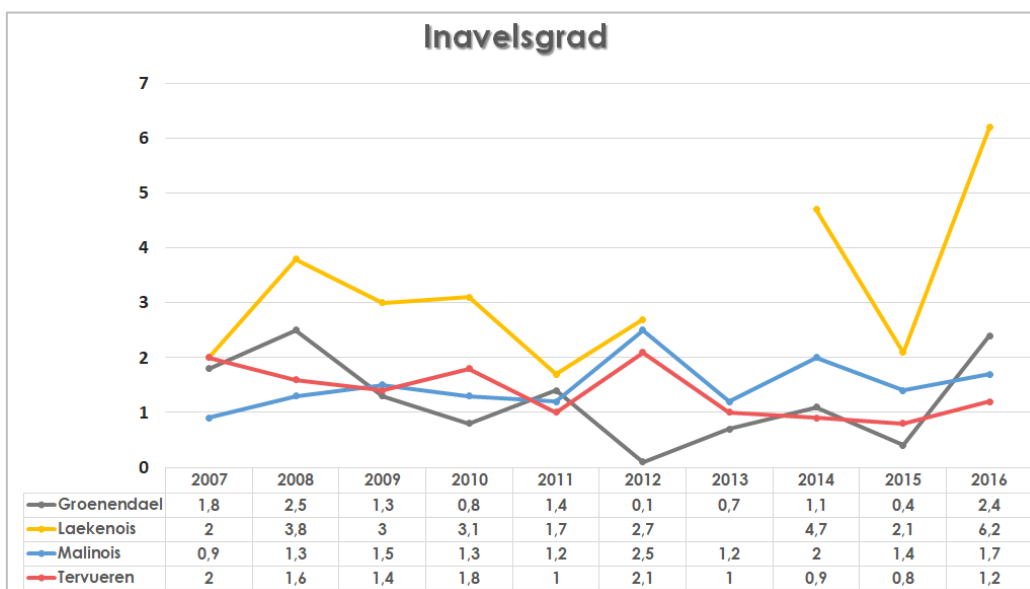

Diagram 5. Medelvärdet för inavelsgraden per år för respektive variant av rasen som registrerats/år (Lathunden).

Idag befinner sig tre av varianternas inavelsgrad (groenendael, malinois, tervueren) åren 2007–2016 på en tämligen låg nivå. Något mer varierande är inavelsgraden för varianten laekenois, vilket är fullt naturligt då medelvärdet i små populationer skiftar. Trenden under dessa 10 år är att inavelsgraden för groenendael och tervueren minskar, medan laekenois och malinois ökar.

Hur de kullar som är födda åren 2007–2016 är fördelade med hänseende till respektive kulls inavelsgrad redovisas i nedanstående tabell. Tabellen är uppdelad per variant, och data är hämtad från SKKs Avelsdata.

Tabell 4. Fördelningen över födda kullar under perioden, redovisat per variant (SKK Avelsdata)

Groenendael	Kullar födda									
Fördelning parningar i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Upp t.o.m. 6,25 %	11	13	12	7	13	8	13	9	9	9
6,26 %–12,49 %	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1
12,5 %–24,99 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 %–	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Laekenois	Kullar födda									
Fördelning parningar i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Upp t.o.m. 6,25 %	2	2	4	1	2	2	0	1	1	1
6,26 %–12,49 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12,5 %–24,99 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25 %–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Malinois	Kullar födda									
Fördelning parningar i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Upp t.o.m. 6,25 %	17	18	26	19	26	17	26	23	22	27
6,26 %–12,49 %	0	1	0	0	0	0	0	3	2	1
12,5 %–24,99 %	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
25 %–	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0

Tervueren	Kullar födda									
Fördelning parningar i %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Upp t.o.m. 6,25 %	26	29	24	15	22	18	24	12	12	18
6,26 %–12,49 %	0	2	1	1	0	0	1	0	0	0
12,5 %–24,99 %	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
25 %–	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Parningar med en inavelsgrad över 6,25 % har skett i cirka 4 % av det totala antalet kullar under perioden.

Genetiskt utbyte mellan varianterna av belgisk vallhund

Inom rasen kan det födas valpar som är av annan variant än föräldradjuren, även om föräldradjuren är av samma variant. Innan år 2013 kunde uppfödare söka dispens för att para mellan vissa av våra varianter. År 2013 fattade SKK beslut om att öppna stamböckerna mellan de fyra varianterna, och därmed är det nu tillåtet att para mellan varianterna sinsemellan. Det är dock bra om man som uppfödare av en korsparad kull vet om att det vid vissa kombinationer kan födas varianter som inte är tillåtna i rasstandarden, t.ex. en *svart korthårig belgisk vallhund*.

Om man parar en korthårig belgare som inte har långhårsanlag med en långhårig belgare, blir samtliga avkommor korthåriga men alla blir bärare av långhårsanlaget. Om man sedan parar dessa avkommor med en långhårig blir statistiskt sätt hälften långhåriga och hälften korthåriga.

Vad gäller färger så kan det födas röda hundar efter svarta föräldrar, men även i enstaka fall svarta hundar efter röda föräldrar.

Nedanstående tabeller visar hur många av de registrerade hundarna, inom respektive variant, som har föräldradjur av en annan variant än de själva tillhör. Och som därmed delvis kan tillföra nytt genetiskt blod till den variant den tillhör.

Tabell 5. Antal svenskregistrerade valpar födda under åren 2007–2016, redovisat per variant (SKK Hunddata)

Födda groenendaelvalpar	Antal	Andel %
Groenendael - Groenendael	534	81 %
Groenendael - Malinois	6	1 %
Groenendael - Tervueren	116	18 %

Födda laekenoisvalpar	Antal	Andel %
Laekenois - Laekenois	106	99 %
Laekenois - Malinois	1	1 %

Födda malinoisvalpar	Antal	Andel %
Groenendael - Groenendael	1	0,1 %
Groenendael - Malinois	9	0,5 %
Malinois - Malinois	1 840	97 %
Malinois - Tervueren	48	2,5 %

Födda tervuerenvalpar	Antal	Andel %
Groenendael - Groenendael	38	3 %
Groenendael - Tervueren	15	1 %
Malinois - Malinois	31	3 %
Malinois - Tervueren	10	1 %
Tervueren - Tervueren	1 053	92 %

Det största genetiska tillskottet har groenendael fått genom korsparning med tervueren, i övrigt har inte något större genetiskt utbyte skett.

Utländska hundar i aveln

Vi använder en stor andel utländska avelsdjur i vår avel, dels är det importer och dels är det utlandsparningar.

Nedanstående diagram visar fördelningen mellan svenskfödda respektive icke svenskfödda avelshundar som har svenskfödda avkommor födda under perioden 2007–2016. Med svenskfödda avkommor avses svenskregistrerade hundar där modern är svenskregistrerad. Med svenskfödd avelshund avses avelshund som har ett svenskt registreringsnummer och som har svenskregistrerad mor. Med icke svenskfödd avelshund avses avelshund som inte har ett svenskt registreringsnummer eller som har ett svenskt registreringsnummer men där modern utlandsregistrerad.

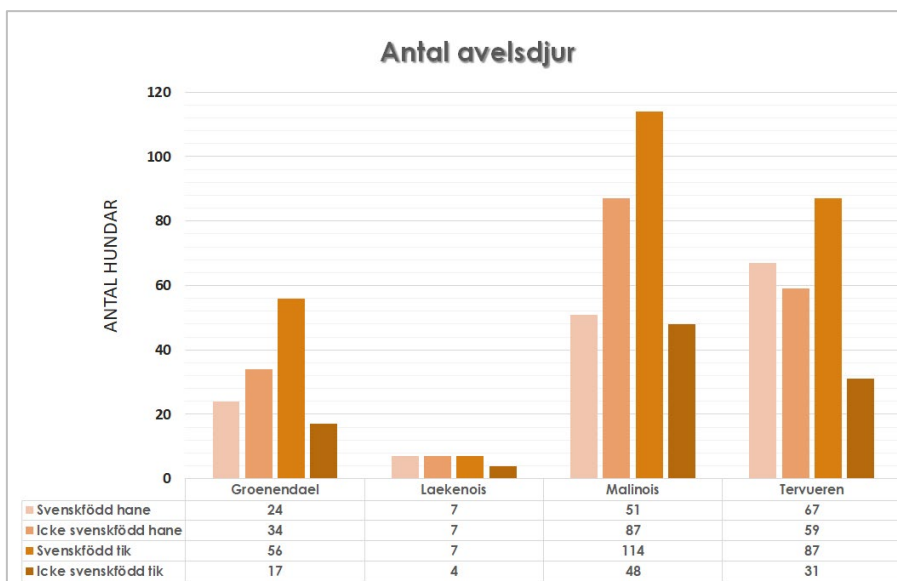

Diagram 6. Antal svenskfödda respektive icke svenskfödda (importer eller utlandsparningar) avelshundar som har fått avkommor i Sverige under åren 2007–2016 (SKK Hunddata).

Avelsdjurens meriter

Urvalet av avelsdjur bör baseras på egenskaper som är viktiga i den situation som våra brukshundar ska prestera i. En hund som har arbetskvalifikationer i de högre klasserna i en krävande sport visar oftast på bra egenskaper. Den visar att just den hunden har de arbetsbefrämjande egenskaperna som är eftertraktade. Dessa egenskaper är nedärvbara och därmed möjliga att föra vidare till nya generationer. Emellertid är det viktigt att tänka på att en merit inte kan gå i arv utan det är egenskaper som till exempel lekfullhet, nyfikenhet, mod, uthållighet och socialitet som är viktiga för en arbetande hund.

Då vi inte har möjlighet att få fram information om utlandsägda avelsdjur har vi i detta kapitel endast sammanställt information om avelsdjur med svenskt registreringsnummer. För varje merit har vi sammanställt andelen av avelsdjuren som uppnått en viss nivå inom respektive merit.

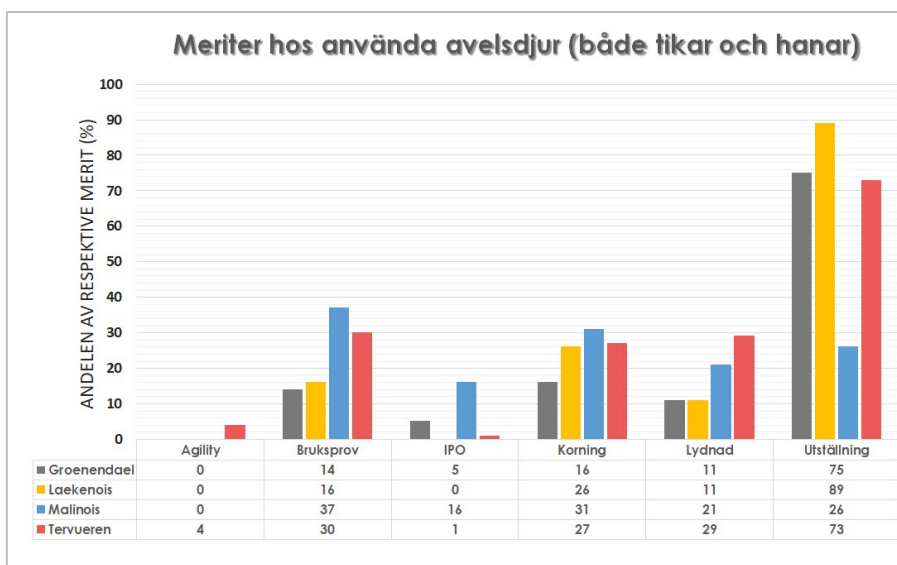

Diagram 7. Avelsdjur med svenskt registreringsnummer och som under perioden 2007–2016 har avkommor (SKK Hunddata).

Kriterier för de olika meriterna är:

- *Agility*: Tävlat agility, klass III och/eller hoppklass III (då det innan 2014 endast redovisades lopp i klass III i agility kan inte urval göras på annan nivå än III)
- *Bruksprov*: minst Godkänd i lägre klass
- *IPO*: Tävlat IPO, BHP eller BSL i minst klass II alternativt klass A
- *Korning*: Godkänd mentaldel
- *Lydnadsprov*: minst 1:a-pris i lydnadsklass II (tom 2016) eller 1:a-pris i lydnadsklass I (fr.o.m. 2017)
- *Utställning*: minst ”Exellent” (eller minst 1:a enligt den gamla bedömningen).

Utställning är den vanligaste meriten. Förvånansvärt få av de använda avelsdjuren har meriter inom bruksprov. Flera av föräldradjuren återfinns inom flera av de utvalda meriterna. Men det finns också ett antal avelsdjur som inte har någon av ovanstående meriter, 11 % av laekenois, 14 % av tervueren, 17 % av groenendael och 30 % av malinois återfinns inte i någon av ovan kriterier.

Kortsiktiga mål

- Att öka respektive bibehålla antal registreringar för nästkommande 5-årsperiod:
Groenendael, bibehålla med cirka 70 registreringar per år
Tervueren, bibehålla med cirka 100 registreringar per år
Laekenois, öka till cirka 10 registreringar per år
Malinois, bibehålla med cirka 200 registreringar per år
- Att bibehålla graden av genomsnittlig årlig inavelsökning på max 2,5 % beräknat på 5 generationer för samtliga varianter, utom för laekenois där målet är att ha en genomsnittlig årlig inavelsökning på max 3,5 %
- Antal avkommor efter ett avelsdjur skall inte överstiga 5 % beräknat på de senaste 5 årens registreringar

Långsiktiga mål

- Antal barnbarn efter ett avelsdjur bör inte överstiga 10 % beräknat på de senaste 5 årens registreringar
- Bättre utvärderade avelsdjur
- Förbättra statistikunderlaget för våra varianter där förhållandevis många avkommor exporteras utomlands

Strategi

- Rasklubben ska arbeta aktivt för att föra fram rasen som den utomordentliga allroundhund den är. Detta genom att vara representerad på rasklubbstorg, synas i *Brukshunden* och *Hundsport* samt på AfBV:s hemsida etc.
- Att uppfödarna fortsätter att planera för en låg andel nära släktskapsparningar. Varje uppfödare bör ha som avelsmål att hålla inavelskoefficienten under 3,3 % för varje planerad valpkull
- Att vid importer av avelsdjur eller parning med hundar i utlandet beakta den svenska stammen, så att avelsdjuret tillför nytt genetiskt material i vårt land
- Att uppfödare undviker att använda hundar som är avelsmatadorer eller som riskerar att bli avelsmatadorer
- Att som hanhundsägare vara uppmärksam på sin hanhunds registrerade avkommor i förhållande till det totala antalet valpar inom varianten, så att hanhunden inte riskerar att bli avelsmatador
- Sträva efter ökad meritering av avelsdjuren och av avelsdjurens avkommor

- Sträva efter att fler uppfödare ska rapportera in exporterade valpar till rasklubben
- Att rasklubben årligen redovisar statistik för att underlätta för uppfödare och andra intressenter av rasen att hålla sig uppdaterad med läget inom rasen, via rasklubbens informationskanaler.
- Rasklubben bör vartannat år genomföra uppfödarträffar.

Mentalitet och bruksegenskaper

Från Rasstandarden (FCI):

Rasen skall vara vaksam och aktiv, mycket livfull och alltid redo till handling. Förutom sina medfödda anlag som vallhund har rasen också värdefulla egenskaper, som gör den till en utmärkt vakthund. Om så behövs, tvekar den inte att försvara sin husbonde. Rasen förenar alla de egenskaper man kan önska av en vall-, vakt-, skydds- och tjänstehund. Dess livliga och vakna temperament och dess självsäkra sinne, utan någon rädsla eller aggressivitet, skall avspeglas i kroppshållningen och det stolta och uppmärksamma uttrycket i de gnistrande ögonen. Man skall ha i åtanke "lugn" och "djärv" vid bedömning av rasen.

Ett viktigt arbete framöver är att hålla ihop rasens exteriör, mentalitet och bruksegenskaper. Det är viktigt för att förhindra att rasen delas upp i en utställningsvariant och en bruksvariant. Vi ser redan nu tendenser till att denna uppdelning ökar inom rasen. En belgisk vallhund ska både se ut som en belgisk vallhund, och ha de mentala och bruksmässiga egenskaperna som beskrivs i Rasstandarden.”

En hund med en sund mentalitet och bra bruksegenskaper fungerar väl både i arbete och i sin vardag. Att ha reell och faktabaserad information om hundars mentala, bruksmässiga och exteriöra egenskaper är viktigt ur ett avelsperspektiv. SBK har utvecklat olika beskrivningar, tester och prov för att vi ska kunna mäta och utvärdera våra hundars egenskaper. Dessa hjälpmedel ger tillsammans stora möjligheter att planera och utvärdera aveln: Mentalbeskrivning (MH), Mentaltest (MT), Exteriörbeskrivning och Bruksprov.

MH och MT utgör tillsammans ett bra mätinstrument för vår ras mentala hälsa, samt för att skatta rasens arbetsmässiga egenskaper. Vissa egenskaper är svårämbara inom MH och MT, därför bör dessa kompletteras med avelsutvärderande bruksprov för att få en mer fullständig bild av hundarna. Bruksproven ger ytterligare en del av bilden om hundens utbildningsbarhet, samarbetsförmåga, koncentration, uthållighet med mera. Att som uppfödare träna och tävla med sin hund är ytterligare föredömligt för att på så sätt pröva sitt avelsdjur. Uppfödaren får genom detta en bredare bild av vad som krävs av en individ inom bruksproven, och hur de tilltänkta avelsdjuret når upp till de kraven.

För att avelsarbetet ska främja utvecklingen av hundar med det temperament och de mentala och bruksmässiga egenskaper rasen ska besitta, är uppfödarnas val av avelsdjur avgörande.

Mentalbeskrivning Hund (MH)

Syftet med mentalbeskrivning (MH) är att vi ska värdera våra hundars beteenden och personlighetsdrag. Genom att beskriva föräldradyren och dess avkommor får uppfödaren en del i helhetsbilden av avelsdjurens nedärvningsförmåga. Det är viktigt att hela kullen beskrivs och inte enbart de tilltänkta avelsdjuret. För att vi tillförlitligt ska kunna dra några slutsatser kring vår ras mentala egenskaper är det viktigt att så många hundar som möjligt genomför MH.

Nedanstående diagram visar andelen hundar, födda under åren 2006–2015, som har startat på MH.

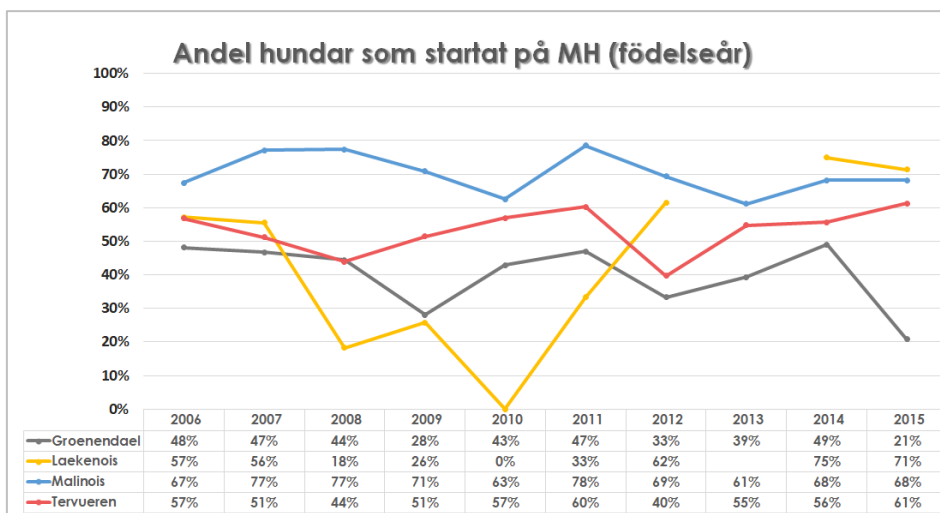

Diagram 8. Andelen av hundarna födda under perioden 2006–2015 som har startat på MH t.o.m. 2017-11-01 (SKK Avelsdata).

Varianten malinois har en hög andel beskrivna hundar, och önskvärt vore att övriga varianter kom upp i samma nivå. Andelen beskrivna laekenois varierar kraftigt över åren då populationen är liten och en enskild individ därför får stor påverkan. Då vi inte kan få fram information om antal exporterade hundar per år har dessa också en viss påverkan på andelen beskrivna hundar.

Totalt under åren 2006–2015 har 58 % av hundarna i vår ras beskrivits på MH, för groenendael är andelen 41 %, laekenois 40 %, malinois 70 % och tervueren 53 %.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen starter på MH på 51 % (Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014). För belgiska vallhundar födda under perioden 2006–2015 ligger malinois och tervueren högre respektive något högre än medel för bruksraserna, medan laekenois och groenendael ligger lägre.

Om man tittar på de fyra varianternas egenskapsvärden i diagrammet nedan, ser man att det skiljer en del mellan våra varianter. Siffrorna för egenskapsvärdena är hämtade från SKK Avelsdata och är framtagna utifrån samtliga beskrivna individer. För varianten laekenois är egenskapsvärdena mycket osäkra då de har beräknats på ett fåtal (40 st) individer.

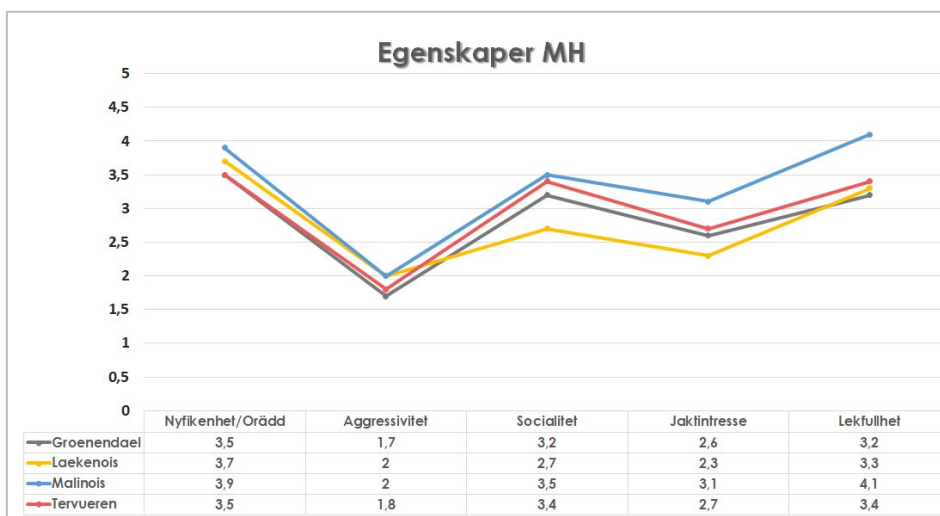

Diagram 9. Medel för egenskapsvärden för hundar födda under perioden 1996–2016 (SKK Avelsdata).

Egenskapsvärdena bygger på Kenth Svartbergs avhandling *Personality in dogs* (2003). Ingående delmoment i MH har delats upp i fem grupper; nyfikenhet/orädsla, aggressivitet, socialitet, jaktintresse och lekfullhet. Skalan är 1 till 5 för samtliga egenskaper.

Nyfikenhet/Orädsla

Beskriver hundens reaktion vid överraskande eller okända händelser, och kan ses som ett mått på hundens allmänna ”miljörädsla”; från undvikande och flyktbenägen med litet utforskande (lågt värde), till en undersökande och orädd attityd (høgt värde).

Aggressivitet

Beskriver hundens benägenhet att visa hotbeteenden i plötsliga eller okända situationer – höjd svans, morningar, skall, rest ragg, utfall och bitförsök. Från liten tendens att visa hotbeteenden (lågt värde) till stor benägenhet att visa hotbeteenden (høgt värde).

Socialitet

Beskriver hundens attityd vid möte med en främmande person; från reserverad och tillbakadragen (lågt värde) till aktivt hälsande och stor vilja att följa och hanteras (høgt värde).

Jaktintresse

Beskriver hundens benägenhet att springa efter ett simulerat litet byte; från litet intresse (lågt värde) till stort intresse (høgt värde).

Lekfullhet

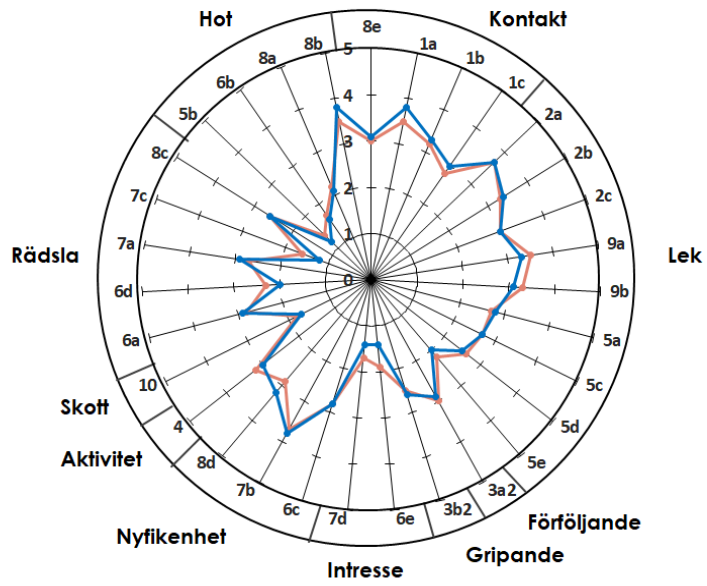
Beskriver hundens allmänna intresse att leka föremålslekar med människor (exempelvis jaga efter kastade föremål och ha dragkamp); från litet intresse (lågt värde) till stort intresse (høgt värde).

För att se hur vår ras har förändrats genom åren kommer här ett spindeldiagram per variant där jämförelse görs mellan individer beskrivna åren 1996–2000 respektive 2011–2015.

Diagrammen visar faktiska värden, för information om vad de olika värdesiffrorna och de olika momenten står för hänvisas till SBKs hemsida.

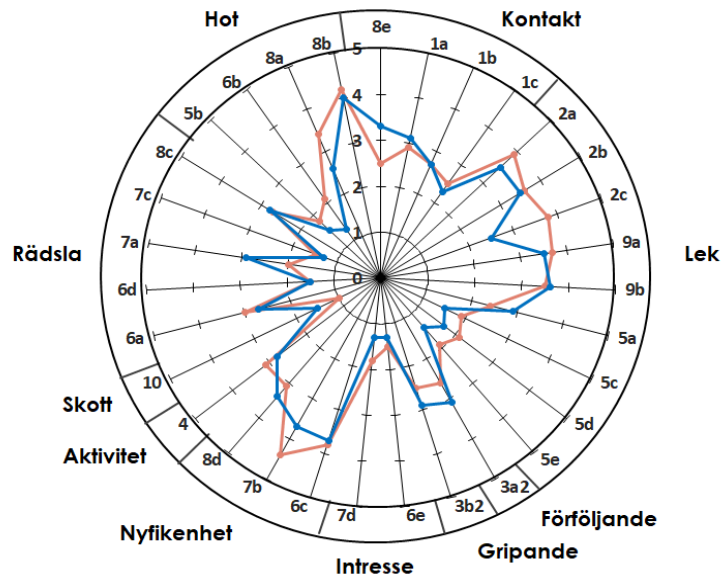
Groenendael

— 1996-2000 — 2011-2015

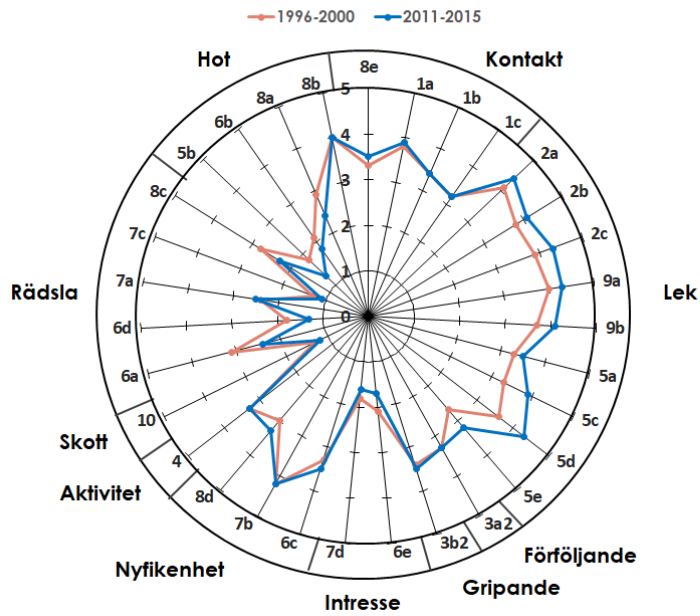

Laekenios

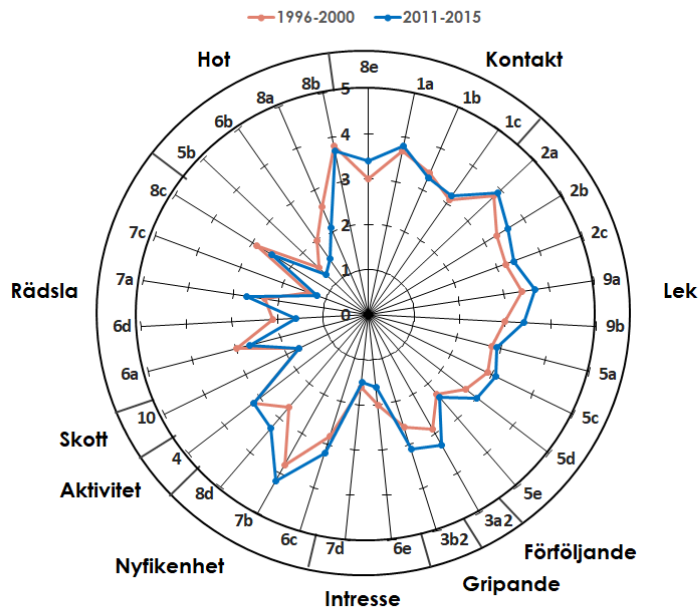
— 1996-2000 — 2011-2015

Malinois

Tervueren

Inom rasen har vi avelsmål kopplade till de enskilda MH-momenten 1a, 1c och 10. Av den anledningen väljer vi att titta närmare på dessa moment för beskrivna hundar som är födda under åren 2006 till 2015.

För 1a: Kontakt, hälsning står värdesiffrorna för:

- 1 - Avvisar kontakt med morring och/eller bitförsök. Alternativt: Utförs ej inom tid.
- 2 - Undviker kontakt genom att dra sig undan.
- 3 - Accepterar kontakt utan att besvara. Drar sig inte undan.
- 4 - Tar kontakt själv eller besvarar kontaktförsök.
- 5 - Överdrivet kontakttagande, ex. hoppar, gnäller, skäller.

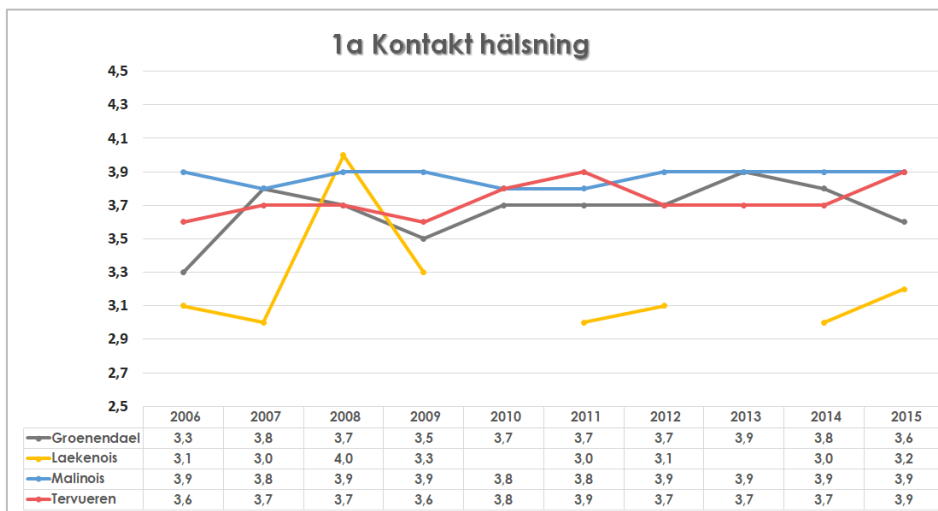

Diagram 10. Medelvärde för egenskapen 1a: Kontakt, hälsning för hundar födda under perioden 2006–2015 (SKK Avelsdata).

Groenendael har den senaste 5-årsperioden (2011–2015) förbättrat sitt medelvärde på Kontakt, hälsning med 0,2 enheter till 3,8 mot föregående 5-årsperiod (2006–2010). Tervueren har förbättrat sitt medelvärde 0,1 enheter till 3,8 Malinois ligger på samma värde, 3,9. Laekenois har försämrat sitt medelvärde med 0,1 enheter till 3,1. För laekenois är förändringen osäker då statistiken baseras på så få individer.

Det är inte bara medelvärdet som är intressant, utan även fördelningen av de olika värdesiffrorna bör beaktas.

Tabell 6. Antal MH-beskrivna hundar födda under åren 2006–2015, fördelade per värdesiffra för 1a: Kontakt, hälsning, redovisat per variant (procent av totalt antal MH-beskrivna hundar inom parentes) (SKK Hunddata)

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren
1	4 (1 %)	4 (8 %)	4 (< 0,1 %)	8 (1 %)
2	23 (8 %)	3 (6 %)	29 (2 %)	30 (4 %)
3	73 (24 %)	23 (45 %)	211 (16 %)	139 (20 %)
4	194 (64 %)	21 (41 %)	1 011 (74 %)	474 (69 %)
5	11 (4 %)	0 (0 %)	103 (8 %)	35 (5 %)

Glädjande nog har vi få individer som hamnar på 1 eller 2. Merparten av hundarna hamnar på värdesiffra 4. Laekenois är den variant som sticker ut lite med något högre andel 1:or och 2:or, men man får då ta hänsyn till att enskilda individer har stor genomslagskraft på andelen.

Om man tittar på samtliga MH-beskrivna hundar (födda 1995–2016), ligger egenskapsvärdet för 1a: Kontakt, hälsning på (SKK Avelsdata):

- 3,5 för groenendael
- 3,1 för laekenois
- 3,8 för malinois
- 3,7 för tervueren

För 1c: Kontakt, hantering står värdesiffrorna för:

- 1 - Avvisar med morring och/eller bitförsök. Hantering ej genomförd.
- 2 - Undviker, drar sig undan eller söker stöd hos föraren.
- 3 - Accepterar hantering.
- 4 - Accepterar, svarar med kontaktbeteende.
- 5 - Accepterar, svarar med överdrivet kontaktbeteende.

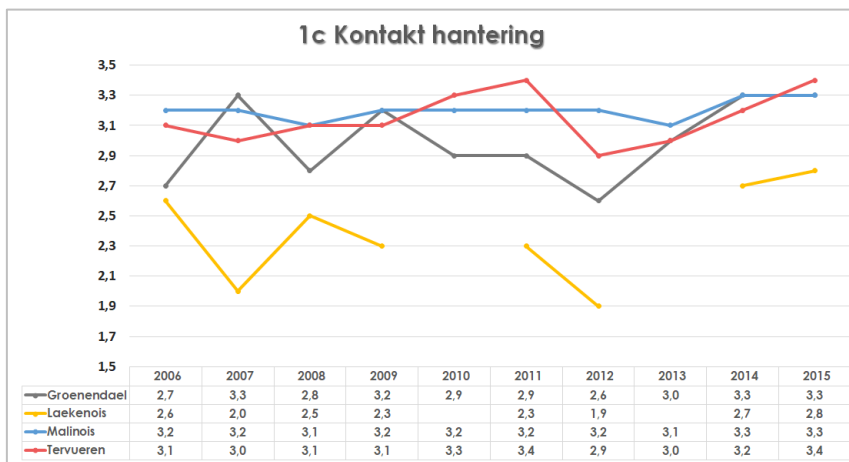

Diagram 11. Medelvärde för egenskapen 1c: Kontakt, hantering för hundar födda under perioden 2006–2015 (SKK Avelsdata).

Groenendael och tervueren har den senaste 5-årsperioden (2011–2015) förbättrat sitt medelvärde på Kontakt, hantering med 0,1 enheter, till 3,0 respektive 3,2 mot föregående 5-årsperiod (2006–2010). Malinois ligger på samma värde, 3,2. Laekenois har försämrat sitt medelvärde med 0,1 enheter till 2,3. För laekenois är förändringen osäker p.g.a. få individer.

Det är inte bara medelvärdet som är intressant, utan även fördelningen över de olika värdesiffrorna bör beaktas.

Tabell 7. Antal MH-beskrivna hundar födda under åren 2006–2015, fördelade per värdesiffra för 1c: Kontakt, hantering, redovisat per variant, (procent av totalt antal MH-beskrivna hundar inom parentes). Med avbrutet MH menas avbrutit innan Hantering. (SKK Hunddata)

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren
1	31 (10 %)	11 (22 %)	106 (8 %)	46 (7 %)
2	60 (20 %)	14 (27 %)	134 (10 %)	99 (14 %)
3	109 (36 %)	25 (49 %)	550 (41 %)	270 (39 %)
4	101 (33 %)	1 (2 %)	513 (38 %)	263 (38 %)
5	4 (1 %)	0 (0 %)	53 (4 %)	8 (1 %)
Avbrutet	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (0 %)	0 (0 %)

Våra hundar hälsar gärna (1a), men är lite mer ovilliga att låta sig hanteras. Merparten av hundarna hamnar på värdesiffra 3 eller 4, men en alltför stor andel av individerna hamnar på 1 eller 2. Laekenois är även för 1c den variant som sticker ut lite med högre andel 1:or och 2:or, nästan en fjärdedel av de beskrivna hundarna får en 1:a.

Om man tittar på samtliga MH-beskrivna hundar (födda 1995–2016), ligger egenskapsvärdet för 1c: Kontakt, hantering på (SKK Avelsdata):

- 2,9 för groenendael
- 2,3 för laekenois
- 3,2 för malinois
- 3,1 för tervueren

För 10: Skott, står värdesiffrorna för:

- 1 - Visar ingen berördhet. Snabb kontroll och sedan helt oberörd.
- 2 - Avtagande kontroller under lek/passivitet. Därefter oberörd.
- 3 - Riktat intresse mot skytten, publiken eller annat, men återgår till lek/passivitet.
- 4 - Avbryter lek eller passivitet. Låser sig mot publiken, skytten eller annat. Återgår inte till lek/passivitet.
- 5 - Berörd, rädd. Alternativt vill lämna platsen, försöker fly. Alternativt föraren avstår skott.

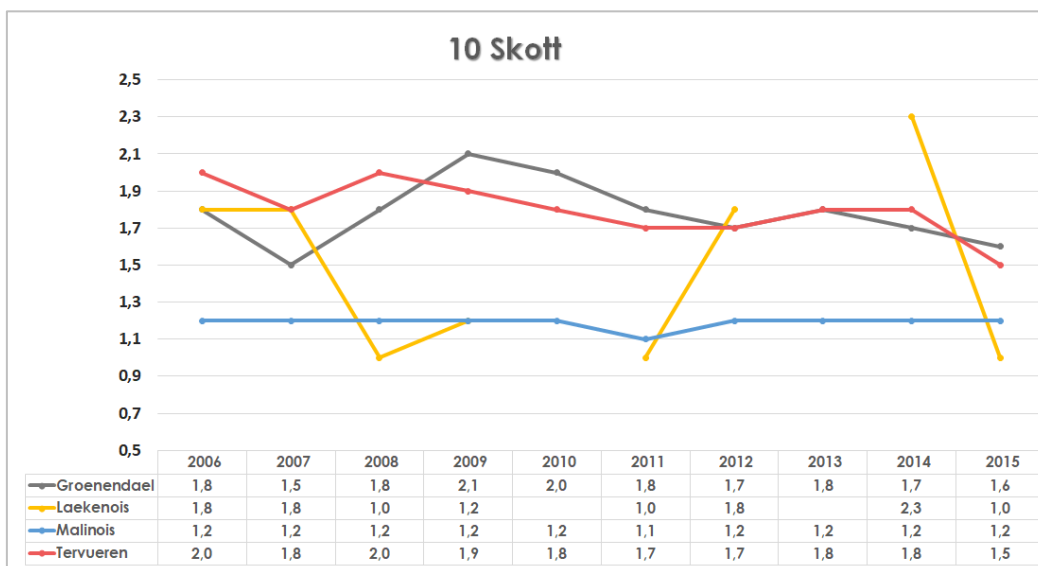

Diagram 12. Medelvärde för egenskapen "10: Skott" för hundar födda under perioden 2006–2015 (SKK Avelsdata).

Malinois är den variant som har bäst medelvärde för Skott. Groenendael och tervueren har den senaste 5-årsperioden (2011–2015) förbättrat sitt medelvärde på Skott med 0,1 respektive 0,2 enheter, till 1,7 mot föregående 5-årsperiod (2006–2010). Laekenois och malinois ligger på samma värde som föregående 5-årsperiod, 1,5 resp 1,2.

Det är inte bara medelvärdet som är intressant, utan även fördelningen över de olika värdesiffrorna bör beaktas.

Tabell 8. Antal MH-beskrivna hundar födda under åren 2006–2015, fördelade per värdesiffra för 10: Skott, redovisat per variant, (procent av totalt antal MH-beskrivna hundar inom parentes). Med avbrutet MH menas avbrutit innan Skott (SKK Hunddata)

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren
1	163 (53 %)	38 (75 %)	1186 (87 %)	434 (63 %)
2	72 (24 %)	2 (4 %)	83 (6 %)	88 (13 %)
3	19 (6 %)	2 (4 %)	40 (3 %)	43 (6 %)
4	9 (3 %)	1 (2 %)	5 (< 0 %)	20 (3 %)
5	30 (10 %)	4 (8 %)	23 (2 %)	80 (12 %)
Avbrutet MH	12 (4 %)	4 (8 %)	21 (2 %)	20 (3 %)

För 10: Skott, har merparten av individerna fått värdesiffra 1 eller 2. Groenendael och tervueren har en större andel hundar som hamnar på värdesiffra 4 eller 5, hela 13 % respektive 15 % av individerna som startar på MH klassas som skottberörda, vilket är oroväckande. Även de individer där ägaren avstår skotten hamnar på värdesiffra 5, men det kan inte förklara den höga andelen då endast 2 groenendael respektive 14 tervueren har fått en 5:a av den anledningen.

Om man tittar på samtliga MH-beskrivna hundar (födda 1995–2016), ligger egenskapsvärdet för 10: Skott på (SKK Avelsdata):

- 1,9 för groenendael
- 1,4 för laekenois
- 1,2 för malinois
- 1,8 för tervueren

Det kommer i framtiden bli svårt att objektivt utvärdera om våra hundar uppfyller rasstandardens beskrivning av mentaliteten om inte tillräckligt många individer deltar i MH. När deltagandet är lågt är det också högst troligt att statistiken bli missvisande då urvalet troligen inte längre är representativt för samtliga hundar i rasen. Vi kan idag se att vissa kennlar har hög andel valpar som deltar på MH, medan andra kennlar nästan inte har några beskrivna valpar alls.

Vi har granskat samtliga avkommor som är födda under perioden 2005–2016 där bägge föräldrarna är MH-beskrivna. Dessa individer (totalt 2 315 stycken) har vi delat upp i tre grupper:

- den första där båda föräldrarna har 1 eller 2 på skotten, i denna grupp hamnar 81 % av individerna
- den andra där den ena föräldern har 3 och den andra har 1, 2 eller 3 på skotten, i denna grupp hamnar 8 % av individerna
- den tredje där ett eller båda föräldrarna har 4 eller 5 på skotten, i denna grupp hamnar 11 % av individerna

Det går att se tydligt att andelen beskrivna avkommor är mycket lägre i den sista kategorin. Där båda föräldrarna har 1 eller 2 på skotten är 65 % av avkommorna MH-beskrivna, medan bara 25 % av avkommorna till föräldrar där en eller båda har 4 eller 5 på skotten är MH-beskrivna.

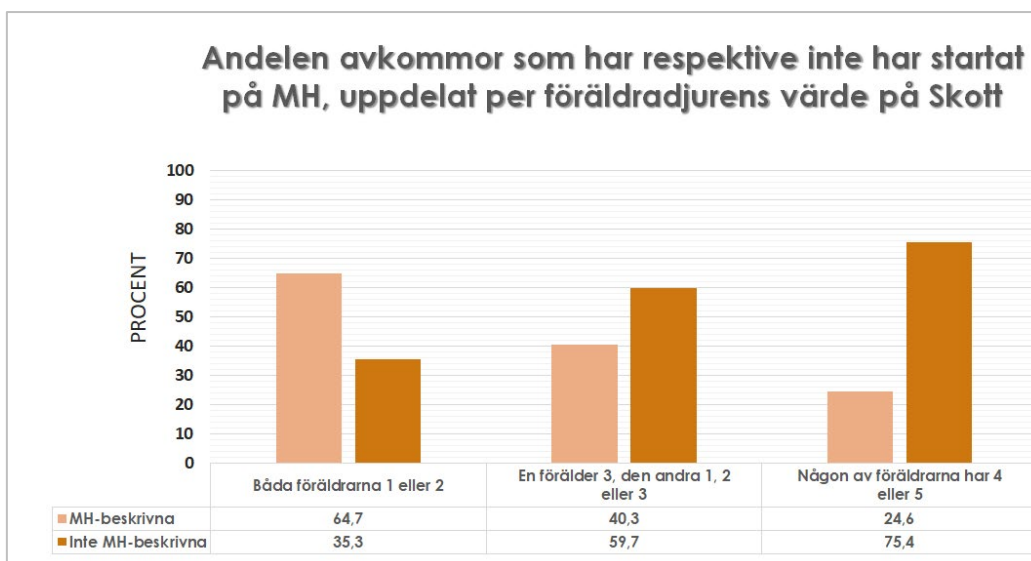

Diagram 13. Jämförelse mellan samtliga hundar födda under perioden 2006–2015, baserat på föräldrarnas värdesiffror för "10, Skott" (SKKs Hunddata, 2017).

Om man analyserar de MH-beskrivna avkommorna i respektive grupp, så har 90 % av de som har föräldrar med 1 eller 2 på skotten själva 1 eller 2 på skotten. Andelen 4:or och 5:or på skott för de avkommor som har föräldrar med 1 eller 2 på skotten är 6 %, och för de avkommor som har en eller bägge föräldrar med 4 eller 5 på skotten är andelen 16 %. Även mellangruppen, d.v.s. de som har en förälder med 3 på skotten och den andra föräldern har 1, 2 eller 3 på skotten, ligger andelen individer med 4 eller 5 på skotten på 16 %. Detta visar vikten av att som

uppfödare enbart använda avelsdjur med 1 eller 2 som värdesiffra på skotten, och som valpköpare att endast köpa valp där bägge föräldrarna är oberörda för skott.

Korning

En korning består av två olika delar, en mentaldel (MT) och en exteriördel. Syftet med korning är att hålla ihop de exteriöra och de mentala egenskaperna. En hund som både blir godkänd på den mentala delen och den exteriöra delen får titeln korad.

Tabell 9. Antal svenskregistrerade hundar födda under åren 2005–2014 som har startat på MT, fördelade per Godkända respektive Ej godkända, redovisat per variant. Andelen av det totala antalet svenskregistrerade hundar för perioden visas inom parentes (SKK Hunddata).

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren
Godk	48 (7 %)	7 (6 %)	266 (14 %)	205 (15 %)
Ej Godk	34 (5 %)	8 (6 %)	41 (2 %)	54 (4 %)

Andelen hundar som genomfört MT under perioden är lågt. Hundarna som är födda 2013 och 2014 har dock fortfarande möjlighet att genomföra ett MT, då många av dem inte har fyllt 4 år ännu. Totalt har 663 svenskregistrerade belgiska vallhundar startat på MT, av dessa är 526 st (79 %) godkända och 137 st (21 %) icke godkända.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen starter på MT på 13 % (*Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014*). För perioden 2006–2015 ligger malinois och tervueren något högre än medel för bruksraserna, medan laekenois och groenendael ligger något lägre.

Inom MT bedöms hunden i två olika delar; en beskrivande del och en bedömande del. Den första halvan av protokollet har mer karaktären av en reaktionsbeskrivning medan den andra halvan i större utsträckning är att betrakta som en egenskapsbedömning.

Egenskaperna Social självsäkerhet, Social nyfikenhet och Skott är de egenskaper som mest liknar 1a, 1c och 10 på MH. Därför har vi även här valt att titta närmare på dessa.

Social självsäkerhet, antal hundar per värdesiffra:

29 st (4 %) fick 1 – Ängslig/socialt osäker/går ej att hantera.

98 st (15 %) fick 2 – Visar social osäkerhet i flera situationer.

153 st (23 %) fick 3 – Visar social osäkerhet i enstaka situationer.

215 st (32 %) fick 4 – Visar otrivsel/något undvikande i någon situation.

164 st (25 %) fick 5 – Är socialt säker i alla situationer.

4 st bröt MT:t och fick ingen bedömning av social självsäkerhet

Majoriteten av hundarna fick en 3:a, 4:a eller 5:a. För att bli godkänd får man inte ha en 1:a på Social självsäkerhet. Av de hundar som fick en 2:a på Social självsäkerhet blev 53 st godkända på MT och 45 st inte godkända, av de hundarna som fick 5:a blev 160 godkända och 4 inte godkända. Detta indikerar att en socialt självsäker hund har större chans att bli godkänd på ett MT.

Social nyfikenhet, antal hundar per värdesiffra:

11 st (2 %) fick 1 – Undviker, skygg.

20 st (3 %) fick 2 – Överdrivet nyfiken, påträngande.

234 st (35 %) fick 3 – Neutral, låter sig klappas.

168 st (25 %) fick 4 – Besvarar när figurant bjuder.

221 st (33 %) fick 5 – Normalt nyfiken när anledning finns.

9 st bröt MT:t och fick ingen bedömning av social nyfikenhet

Även här fick majoriteten av hundarna 3:a, 4:a eller 5:a. För att bli godkänd får man inte ha en 1:a på Social nyfikenhet.

Skott, antal hundar per värdesiffra:

6 st (1 %) fick 1 – Avviker från platsen.

28 st (4 %) fick 2 – Undvikande reaktioner alternativt låsningar, kvar på platsen.

76 st (11 %) fick 3 – Aktivitetshöjande reaktioner. Kvar på platsen, ingen ängslan.

85 st (13 %) fick 4 – Kontroll vid flera skott.

448 st (68 %) fick 5 – Ingen reaktion, kontroll första skottet.

20 st bröt MT:t och fick ingen bedömning av skott

För att bli godkänd får man inte ha en 1:a eller 2:a på Skott, endast en liten andel av hundarna fick dessa värdesiffror. Skillnaden mot andelen skottberörda hundar i MH kan bero på att de hundar som visat skottberördhet kanske inte anmäls till MT.

Arbetsmeriter

Våra svenska och internationella bruksprov är brukshundrasernas avelsutvärderande arbetsprov. Ett av dess syfte är att utvärdera viktiga arbetsmässiga egenskaper som har direkt anknytning till de arbetsuppgifter som rasen är avsedd att användas till.

Nedan redovisas antalet svenskregistrerade belgiska vallhundar som har startat en viss klass i våra svenska bruksprov.

Kolumn 1: Period under vilken hunden är född

Kolumn 2: Totalt antal svenskregistrerade hundar under perioden

Kolumn 3: Antal svenskregistrerade hundar som har startat i bruks, oavsett klass eller gren

Kolumn 4: Andelen svenskregistrerade hundar som har startat i bruks

Kolumnerna Spår, Sök, Rapport, Skydd och Övrigt: Antal startande hundar. En hund som har startat i flera grenar återfinns i alla grenar som den startat, i statistiken finns hunden endast representerad i den högsta klass som den har startat i för respektive gren. Då ingen laekenois eller groenendael som är född under redovisad period har startat i skydd, är den kolumnen borttagen för dessa varianter. Under Övrigt återfinns Bevakning och de tävlingar där gren inte är specificerad (gäller enbart Akl).

Exempel: En hund har startat i Appellklass Rapport, Lägre Skydd, Högre Sök och Elitspår, denna hund finns då med i antal hundar i kolumnerna Rapport Akl, Skydd Lkl, Sök Hkl och Spår Ekl. För att ha startat i Elitklass spår måste hunden självklart också ha startat i Högre och Lägre Spår, men det visas inte i nedan tabell då endast högsta klassen som hunden har startat i redovisas. (I andra, tredje och fjärde kolumnen räknas denna hund som *en* hund.)

Tabell 10. Antal hundar som uppnått en viss klass i respektive gren. Med uppnått menas startat, oavsett om hunden inte blivit godkänd, godkänd eller om den fått uppflyttningspoäng till nästa klass. (SKK Hunddata)

Groenendael	Reg	Startat Bruks	% Startat	Spår				Sök				Rapport				Övrigt			
				Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl
1991–1995	865	143	17 %	71	29	12	12	7	11	2	6	5	4	1	1	3	0	0	0
1996–2000	567	93	16 %	36	23	11	10	6	7	0	4	5	3	0	1	17	0	0	0
2001–2005	508	65	13 %	27	20	3	9	0	10	1	2	0	0	1	0	2	2	0	0
2006–2010	353	38	11 %	18	10	5	2	4	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0
2011–2015	324	24	7 %	11	3	3	6	0	2	1	3	0	0	1	1	0	0	0	0

Laekenois	Reg	Startat Bruks	% Startat	Spår				Sök				Rapport				Övrigt						
				Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl			
1991–1995	13	6	46 %	3	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1996–2000	47	10	21 %	7	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0
2001–2005	59	5	8 %	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2006–2010	78	4	5 %	2	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
2011–2015	41	3	7 %	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Malinois	Reg	Start Bruks	% Start	Spår				Sök				Rapport				Skydd			Övrigt			
				Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl
1991–1995	48	20	42 %	6	1	8	4	0	4	1	6	0	2	0	2	2	0	2	0	0	0	0
1996–2000	344	138	40 %	40	23	27	33	2	20	17	16	0	1	1	0	7	5	20	22	0	0	0
2001–2005	730	310	42 %	98	65	37	75	8	35	25	46	4	8	2	11	24	9	50	24	4	0	1
2006–2010	894	352	39 %	121	75	52	83	8	47	25	54	7	9	1	9	44	15	61	2	2	1	1
2011–2015	974	313	32 %	113	76	56	44	13	32	18	31	4	3	4	3	39	30	38	0	3	0	0

Tervueren	Reg	Start Bruks	% Start	Spår				Sök				Rapport				Skydd			Övrigt			
				Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl
1991–1995	2178	454	21 %	235	71	40	77	14	40	19	33	9	8	2	2	5	3	1	17	0	0	0
1996–2000	1282	264	21 %	100	67	23	43	11	20	15	20	9	4	1	2	3	0	1	32	0	0	0
2001–2005	966	170	18 %	76	34	22	24	3	17	6	10	1	1	1	0	1	0	1	11	0	0	1
2006–2010	762	156	20 %	62	38	19	26	8	16	14	9	7	1	0	1	2	1	0	1	1	3	0
2011–2015	481	111	23 %	44	35	18	8	6	15	5	3	4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0

Samtliga varianter	Reg	Start Bruks	% Start	Spår				Sök				Rapport				Skydd			Övrigt			
				Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl	Lkl	Hkl	Ekl	Akl	Lkl	Hkl	Ekl
1991–1995	3104	623	20 %	315	102	60	94	22	56	22	45	14	14	3	5	7	3	3	20	0	0	0
1996–2000	2240	505	23 %	183	114	61	87	19	47	32	40	15	8	2	3	10	5	21	74	0	0	0
2001–2005	2263	550	24 %	202	121	62	109	11	62	32	58	5	9	4	11	25	9	51	37	6	0	2
2006–2010	2087	550	26 %	203	125	76	111	20	64	39	65	15	10	1	10	46	16	61	4	3	4	1
2011–2015	1822	451	25 %	169	114	78	59	19	49	24	37	8	3	5	5	39	30	39	0	3	0	0

Andelen belgiska vallhundar som startar på bruksproven ligger konstant mellan 20 % och 25 % startande individer i förhållande till antal registreringar. För den sista perioden, 2011–2015, kommer troligtvis andelen tävlanden gå upp ytterligare då alla inte har hunnit ut på tävlingsbanorna ännu när underlaget togs fram.

Malinois är den variant som har klart flest startande individer, varianten har också en hög andel som har startat i elitklass. Andelen startande laekenois och groenendael har sjunkit de senaste 5-årsperioderna medan andelen startade malinois och tervueren har legat ganska konstant.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger startfrekvensen på 10 % (*Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014*). Om man jämför med de två perioderna 2006–2010 och 2011–2015 ligger vår ras bra till i förhållande till övriga bruksraser.

Enkät svar

Hälsundersökningen som genomfördes under senhösten/vintern 2017 är utskickad till ägare av belgiska vallhundar födda 2006–2017. Även de som har eller har haft hundar födda tidigare har fått svara på enkäten om de så velat. Enkäten var anonym och 1 346 belgiska vallhundar ingår i enkäten, 256 st groenendael, 36 st laekenois, 626 st malinois och 431 st tervueren. Alla har inte svarat på alla frågor, i de fall utgår statistiken från det antal svar som vi har fått in på just den frågan.

I enkäten fanns det några frågor som rör de mentala delarna. Här redovisas några av dessa frågor och för mer utförlig redovisning hänvisar vi till sammanställningen av enkäten.

Nämnas bör att 75 % av de som har svarat på enkäten anger att deras hund är MH-beskriven, vilket är en högre procentandel om man jämför med verklig andel beskrivna som mellan åren 2006–2015 ligger på 58 %. Detta indikerar att de som har svarat på enkäten i större utsträckning har MH-beskrivit sin hund än genomsnittet av ägare till belgiska vallhundar. Vilken eventuell påverkan detta kan ha på hur representativa svaren är för den totala populationen är svårt att sätta om.

Vi ställde några frågor kring hundarnas tendenser att visa aggressivitet samt stress, där svarsalternativen var: Aldrig, Våldigt sällan, Ibland, Ofta, Alltid, Vet inte. Dessutom hade vi ett alternativ Annat där man kunde skriva egna alternativ.

- På frågan "Förekommer det att din hund gör utfall eller är aggressiv mot andra hundar?" svarade 78 % att hunden Aldrig eller Våldigt sällan gör utfall, 6 % svarade Ofta eller Alltid.
- På frågan "Förekommer det att din hund gör utfall eller är aggressiv mot främmande människor?" svarade 91 % att hunden Aldrig eller Våldigt sällan gör utfall, 2 % svarade Ofta eller Alltid.
- På frågan "Förekommer det att din hund har svårt att vara ensam hemma?" svarade 82 % Aldrig eller Våldigt sällan, 8 % svarade Ofta eller Alltid.
- På frågan "Förekommer det att din hund har separationsångest, har svårt att lämna dig?" svarade 73 % Aldrig eller Våldigt sällan, 11 % svarade Ofta eller Alltid.
- På frågan "Förekommer det att din hund är stressad i sin vardagsmiljö? (t.ex. hemma, på de dagliga promenaderna etc.)?" svarade 83 % Aldrig eller Våldigt sällan, 5 % svarade Ofta eller Alltid.
- På frågan "Förekommer det att din hund är stressad i ovana miljöer?" svarade 71 % Aldrig eller Våldigt sällan, 10 % svarade Ofta eller Alltid.

Man kan se att vår ras har vissa tendenser till stress när de lämnas och när de befinner sig i ovana miljöer. Dessutom tycks det finnas aggressioner mot andra hundar i viss utsträckning.

Därefter följde några frågor kring rädslor, där svarsalternativen var: Helt trygg, Försiktig, Rädd, Mycket rädd, Vet inte. Dessutom hade vi även här ett alternativ Annat där man kunde skriva egna alternativ.

- På frågan "Hur är din hund med främmande hundar?" svarade 59 % Trygg, 4 % svarade Rädd eller Mycket rädd. På denna fråga svarade 11 % Annat, bland dessa finns svar som "Ointresserad", "Aggressiv", "Dominant", "Överdrivet glad", "Får ej träffa främmande hundar".

- På frågan ”Hur är din hund med främmande människor?” svarade 67 % Trygg, 6 % svarade Rädd eller Mycket rädd. Även på denna fråga svarade några Annat (6 %), bland dessa finns svar som ”Ointresserad”, ”Aggressiv”, ”Dominant”, ”Överdrivet glad”.
- På frågan ”Hur är din hund vid hantering av främmande människor? (t.ex. veterinär)” svarade 59 % Trygg, 7 % svarade Rädd eller Mycket rädd. Även på denna fråga svarade många Annat (6 %), bland dessa finns svar som ”Accepterar, men gillar inte”, ”Munkorg är ett måste”, ”Överdrivet fjäskig”.
- På frågan ”Hur är din hund vid annorlunda underlag (t.ex. hala golv, broar, trappor)” svarade 74 % Trygg, 3 % svarade Rädd eller Mycket rädd.

I enkäten kan utläsas att vissa rädslor kring kontakt och hantering av främmande människor förekommer i vår ras, en del visar även viss dominans/aggressivitet framförallt vid hantering. Det går även att se en viss försiktighet för annorlunda underlag.

Vi hade också några frågor om ljudkänslighet, dessa redovisas i nedanstående två tabeller.

Tabell 11. Anser du att din hund idag är orädd för skott, höga ljud, fyrverkerier, åska? Höga ljud specificerades i frågan med att någon tappar något i backen, eller att en skramlande lastbil åker förbi.

	Skott	Höga ljud	Fyrverkerier	Åska
Oberörd	1 025 (78 %)	1 100 (86 %)	859 (68 %)	1 062 (83 %)
Berörd	188 (14 %)	118 (9 %)	188 (15 %)	103 (8 %)
Rädd	42 (3 %)	26 (2 %)	82 (6 %)	57 (4 %)
Vet inte	57 (4 %)	32 (3 %)	142 (11 %)	58 (5 %)

Så många som 17 % svarar att deras hundar idag är berörda eller rädda vid skott, vilket är en högre andel än vad som framkommer vid MH-beskrivningen, där andelen skottberörda (4 eller 5 som värdesiffror på Skott) under åren 2006–2015 är 8 %. En stor andel anger även att deras hundar är rädda för fyrverkerier. Höga ljud och åska verkar dock inte påverka våra hundar i lika stor utsträckning.

De som svarade att deras hund är berörd eller rädd fick en följdfråga om vid vilken ålder hunden hade blivit berörd eller rädd.

Tabell 12. Vid vilken ålder blev hunden berörd/rädd?

	Skott	Höga ljud	Fyrverkerier	Åska
Över 4 år	18 %	11 %	24 %	29 %
2–4 år	32 %	22 %	25 %	25 %
1–2 år	27 %	22 %	25 %	20 %
0–1 år	23 %	45 %	26 %	26 %

Överraskande många, 50 %, svarar att hunden blivit berörd av skott efter det att den fyllt 2 år, vilket är efter den ålder då de flesta har gjort sitt MH. Detta kan förklara den högre andelen skottberördhet som vi fått fram i vår enkät. Vår enkät visar att även rädsla för fyrverkerier och åska kan uppkomma när hunden är vuxen, medan rädsla för höga ljud verkar blomma ut för många redan första året.

Enligt undersökningen är 98 % av alla som har svarat på enkäten nöjda eller jättenöjda med sitt val av hundras, 84 % har svarat jättenöjda. Hela 88 % säger att nästa hund också blir en belgisk vallhund, endast 5 % säger att nästa hund kommer att bli en annan ras.

Kortsiktiga mål

- Att öka eller bibehålla andelen hundar som kommer till start på MH per årskull till:
  - Laekenois: öka till minst 50 %
  - Groenendael: öka till minst 50 %
  - Malinois: bibehålla andel beskrivna (70 %)
  - Tervueren: öka till minst 60 %
- Momentet 1a (Kontakt, hälsning) ska:
  - Laekenois: höjas till minst 3,3
  - Groenendael: bibehållas (3,7)
  - Malinois: bibehållas (3,9)
  - Tervueren: bibehållas (3,8)
- Momentet 1c (Kontakt, hantering) ska:
  - Laekenois: höjas till minst 2,8
  - Groenendael: höjas till minst 3,3
  - Malinois: höjas till minst 3,5
  - Tervueren: höjas till minst 3,5
- Momentet 10 (Skottfasthet) ska:
  - Laekenois: bibehållas (1,5)
  - Groenendael: sänkas till högst 1,5
  - Malinois: bibehållas (1,2)
  - Tervueren: sänkas till högst 1,5
- Inga hundar med 4 eller 5 på Moment 10 ska användas i avel
- Att öka antalet hundar som kommer till start på bruksprov för varianterna groenendael (20 %), laekenois (15 %) och tervueren (30 %)
- Att främja deltagande i andra sportgrenar, såsom t.ex. ipo, mondioring, lydnad och agility

Långsiktiga mål

- Att öka eller bibehålla andelen hundar som kommer till start på MH per årskull till:
  - Laekenois: öka till minst 60 %
  - Groenendael: öka till minst 60 %
  - Malinois: bibehålla andel beskrivna (70 %)
  - Tervueren: öka till minst 70 %
- Momentet 1a (Kontakt, hälsning) ska:
  - Laekenois: höjas till minst 3,5
  - Groenendael: bibehållas (3,7)
  - Malinois: bibehållas (3,9)
  - Tervueren: bibehållas (3,8)
- Momentet 1c (Kontakt, hantering) ska:
  - Laekenois: höjas till minst 3,2
  - Groenendael: höjas till minst 3,5
  - Malinois: höjas till minst 3,5
  - Tervueren: höjas till minst 3,5
- Momentet 10 (Skottfasthet) ska:
  - Laekenois: bibehållas (1,5)
  - Groenendael: sänkas till högst 1,5
  - Malinois: bibehållas (1,2)
  - Tervueren: sänkas till högst 1,5
- Inga hundar med 4 eller 5 på Moment 10 ska användas i avel

Strategi

- Att öka tillgängligheten på MH rent geografiskt i landet för att öka antalet hundar som kommer till start. Detta genom att rasklubben arbetar fram ett samarbete med lokala brukshundklubbar
- Att rasklubben informerar om mentala egenskapers arvbarhet och betydelse
- Att rasklubben årligen skall föra statistik över andelen belgiska vallhundar som genomfört MH:n
- Att rasklubben arbetar för att få samtliga uppfödare att MH-beskriva sina valpkullar
- Att rasklubben arbetar för att skapa ett intresse för mentalbeskrivningar hos samtliga valköpare, via rasklubbens informationskanaler
- Att rasklubben samarbetar med lokala brukshundklubbar för att arrangera MT
- Att redovisa antalet hundar som kommer till start på MH per kennel som föder upp belgiska vallhundar, via rasklubbens informationskanaler
- Att uppfödare endast använder föräldradjur som har värdesiffra 1 eller 2 på moment 10 (Skott) på MH
- Inhämta mer information från SBK/SKK över antal hundar i vår ras rapporterade p.g.a. oacceptabelt beteende (Rapp kod A)
- Att publicera reportage om tävlingsekipage och träningstips kring bruksträning, via rasklubbens informationskanaler
- Stimulera till fler träningstillfällen och ökade utbildningsinsatser med syfte att få fler till start på bruksprov och övrig tävlingsverksamhet, genom t.ex. att årligen arrangera läger eller prova på-dagar för alla grenar inom de svenska och internationella bruksproven
- Redovisa statistik om rasens deltagande i bruksproven via rasklubbens informationskanaler
- Informera om vilka uppfödare som har fått Bruksavelspris och Bruksuppfödarpriis via rasklubbens informationskanaler
- Informera om vilka hundar som har fått bruksprovschampionat samt vilken kennel dessa kommer från
- Årligen eftersträva att arrangera SBM (Svenskt Belgarmästerskap), i samarbete med lokala brukshundklubbar

Hälsa

Belgisk vallhund anses vara en i huvudsak frisk och sund ras. En del sjukdomar finns dock, vilka presenteras under detta avsnitt.

Höftledsdysplasi (HD)

Höftledsdysplasi är en felaktig utveckling av hundens höftled. Felet upptäcks sällan hos valpar utan uppkommer under hundens uppväxt. Dysplasien graderas som grad A, B, C, D eller E av den avläsande veterinären där grad A och B står för normala höfter, C för lindrig dysplasi, D för måttlig dysplasi och E för kraftig dysplasi.

För att få registrera avkomma krävs att föräldradjuret är röntgade. Har en eller båda föräldradjuret inte normala höfter beläggs avkommorna automatiskt med avelsförbud.

Andelen röntgade individer födda under åren 2006–2015 är totalt 65 %. För malinois är andelen 73 %, för groenendael 59 %, för tervueren 59 % och för laekenois 48 %. Fördelningen per år visas i nedan diagram.

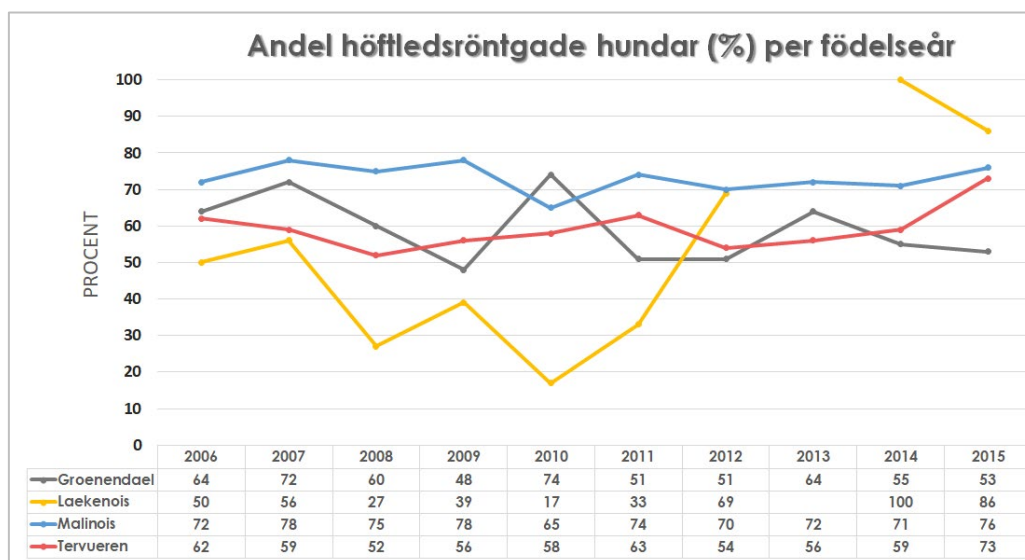

Diagram 14. Andel höftledsröntgade hundar per födelseår, visas i procent av antal födda samma år. (SKK Avelsdata)

Även om vår ras inte har några större problem med HD, behöver andelen röntgade hundar öka för samtliga varianter, förutom malinois som redan ligger på en förhållandevis hög nivå.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen HD-röntgen på 64 %, vilket innebär att malinois ligger något högre än medel, medan övriga varianter ligger något lägre. (Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014)

Antal hundar som är fria respektive inte fria från HD-fel redovisas per variant i nedan tabell.

Tabell 13. Fördelningen mellan HD-fria och HD-belastade hundar födda under åren 2006–2015, (redovisat per variant med antal hundar samt andel i procent inom parentes). (SKK Avelsdata)

Groenendael	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HD-fri	47 (90 %)	42 (98 %)	36 (95 %)	29 (94 %)	26 (100 %)	37 (88 %)	15 (75 %)	34 (94 %)	26 (96 %)	22 (79 %)
HD-belastad	5 (10 %)	1 (2 %)	2 (5 %)	2 (7 %)	0 (0 %)	5 (12 %)	5 (25 %)	2 (6 %)	1 (4 %)	6 (21 %)

Laekenois	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HD-fri	5 (71 %)	5 (100 %)	2 (67 %)	12 (100 %)	0 (0 %)	4 (100 %)	5 (56 %)	0 (0 %)	4 (100 %)	6 (100 %)
HD-belastad	2 (29 %)	0 (0 %)	1 (33 %)	0 (0 %)	1 (100 %)	0 (0 %)	4 (44 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)

Malinois	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HD-fri	132 (96 %)	78 (85 %)	107 (95 %)	146 (94 %)	77 (86 %)	123 (96 %)	80 (92 %)	114 (94 %)	117 (86 %)	92 (90 %)
HD-belastad	6 (4 %)	14 (15 %)	6 (5 %)	9 (6 %)	13 (14 %)	5 (4 %)	7 (8 %)	8 (7 %)	19 (14 %)	10 (10 %)

Tervueren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HD-fri	112 (97 %)	88 (93 %)	73 (91 %)	71 (92 %)	45 (98 %)	57 (92 %)	41 (91 %)	60 (94 %)	33 (81 %)	40 (89 %)
HD-belastad	3 (3 %)	7 (7 %)	7 (9 %)	6 (8 %)	1 (2 %)	5 (8 %)	4 (9 %)	4 (6 %)	8 (19 %)	5 (11 %)

Totalt i rasen är 92 % av de röntgade hundarna födda under perioden 2006–2015 fria från HD-fel, 7 % har grad C och 1 % har grad D eller E. För groenendael och malinois är andelen HD-fria hundar 92 %, för laekenois 84 % och för tervueren 93 %.

När få individer är röntgade får varje individ ett relativt stort genomslag i statistiken, ett exempel på det är att antalet HD-fel för tervueren som under 2014 var ovanligt hög, av de 8 individer som är belastade med HD-fel kommer 5 från samma kull vilket ger en oväntat hög procentuell andel HD-fel.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen HD-fria individer på 80 %, vilket innebär att vår ras ligger mycket bra till i jämförelse (*Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014*).

Armbågsdysplasi (ED)

Armbågsledsdysplasi innebär en onormal utveckling av armbågsleden och förkortas ED efter den engelska benämningen elbow dysplasia.

ED är ett samlingsnamn för olika tillväxtrubbningar som leder till benpålagringar i armbågsleden, vilka kan urskiljas relativt tydligt vid röntgen. Gemensamt för de olika tillväxtrubbningarna är att små men väsentliga delar av ledbrosket inte utvecklas normalt eller att det skadas på grund av rubbad utveckling i omgivande benvävnad.

Till skillnad från metodiken vid avläsning av röntgenbilder av höftleder, där man direkt bedömer det eventuella felet i utvecklingen av leden och sedan separat anger hur stora pålagringar som tillkommit (artosgrad), är det när det gäller armbågsleder oftast endast möjligt att avläsa om det föreligger benpålagringar och sedan gradera dessa.

Vid den centrala granskningen av röntgenbilderna graderas armbågsledsartros enligt följande skala, som också används internationellt:

- 0 - inga påvisbara förändringar
- I - lindriga benpålagringar, upp till 2 mm
- II - måttliga benpålagringar, 2–5 mm
- III - kraftiga benpålagringar, över 5 mm

Något säkert samband mellan graden av benpålagringar och smärtsymtom finns inte, men unga hundar, med måttliga eller kraftiga pålagringar, visar ofta stelhet och håla, framförallt efter hård motion.

För att få registrera avkomma krävs att föräldraren är röntgade.

Andelen röntgade individer födda under åren 2006–2015 är totalt 64 %. För malinois är andelen 73 %, för tervueren 58 %, för groenendael 57 % och för laekenois 47 %. Fördelningen per år visas i nedan diagram. Andelen ED-röntgade hundar är i princip samma som andelen HD-röntgade.

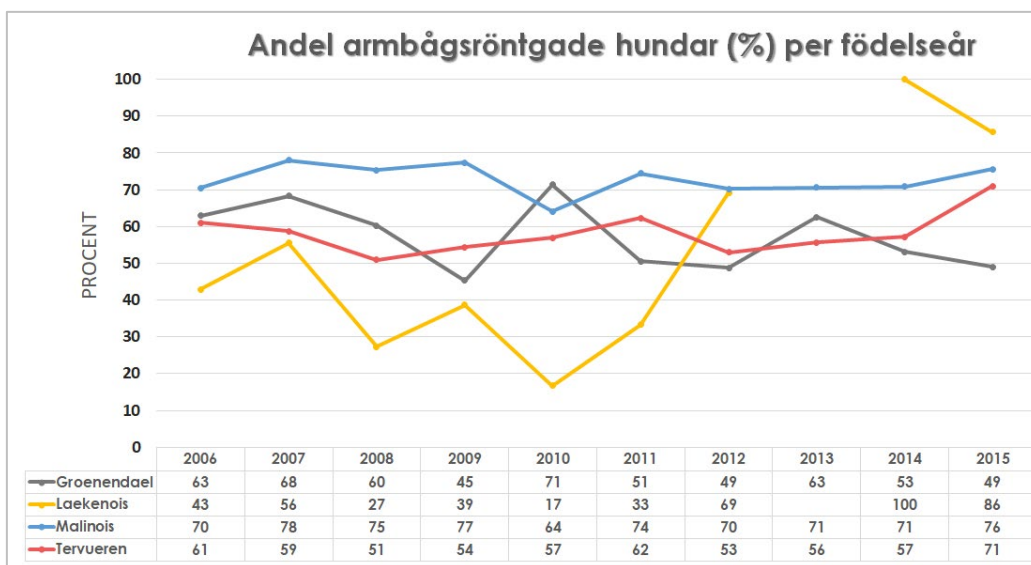

Diagram 15. Andel armbågsröntgade hundar per födelseår, visas i procent av antal födda samma år. (SKK Avelsdata, 2017)

Även om vår ras inte har några större problem med ED, behöver andelen röntgade hundar öka för samtliga varianter, förutom malinois som redan ligger på en förhållandevis hög nivå.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen ED-röntgen på 53 % (Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014). För perioden 2006–2015 ligger malinois högre än medel, medan laekenois, groenendael och tervueren ligger ungefär som resten av bruksraserna.

Antal hundar som är fria från ED-fel respektive inte fria, redovisas per variant i nedanstående tabell.

Tabell 14. Fördelningen mellan ED-fria och ED-belastade hundar registrerade under åren 2006–2015, (redovisat per variant med antal hundar samt andelen i procent inom parentes) (SKK Avelsdata)

Groenendael	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ED-fri	44 (86 %)	39 (95 %)	35 (92 %)	27 (93 %)	22 (88 %)	34 (81 %)	18 (95 %)	33 (94 %)	21 (81 %)	20 (77 %)
ED-belastad	7 (14 %)	2 (5 %)	3 (8 %)	2 (7 %)	3 (12 %)	8 (19 %)	1 (5 %)	2 (6 %)	5 (19 %)	6 (23 %)

Laekenois	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ED-fri	6 (100 %)	5 (100 %)	3 (100 %)	11 (92 %)	1 (100 %)	4 (100 %)	9 (100 %)	-	4 (100 %)	5 (83 %)
ED-belastad	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (8 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	-	0 (0 %)	1 (17 %)

Malinois	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ED-fri	132 (97 %)	87 (95 %)	112 (99 %)	144 (94 %)	87 (98 %)	127 (99 %)	84 (97 %)	115 (96 %)	125 (92 %)	93 (91 %)
ED-belastad	4 (3 %)	5 (5 %)	1 (1 %)	10 (6 %)	2 (2 %)	1 (1 %)	3 (3 %)	5 (4 %)	11 (8 %)	9 (9 %)

Tervueren	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ED-fri	109 (96 %)	84 (89 %)	71 (90 %)	72 (96 %)	44 (98 %)	54 (89 %)	43 (98 %)	58 (91 %)	38 (95 %)	40 (91 %)
ED-belastad	4 (4 %)	10 (11 %)	8 (10 %)	3 (4 %)	1 (2 %)	7 (11 %)	1 (2 %)	6 (9 %)	2 (5 %)	4 (9 %)

Totalt i rasen är 94 % av de röntgade hundarna fria från ED-fel, 5 % har grad I och 1 % har grad II. För groenendael är andelen ED-fria hundar 88 %, för laekenois 96 %, för malinois 96 % och för tervueren 93 %.

När få individer är röntgade får varje individ ett relativt stort genomslag i statistiken.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen ED-fria individer på 85 %, vilket innebär att vår ras ligger mycket bra till i jämförelse. (Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014)

Enkät svar

I hälsoundersökningen som genomfördes under senhösten/vintern 2017 ställdes en mängd frågor som rör hälsan inom vår ras. Här redovisas några av dessa svar, för mer utförlig redovisning hänvisar vi till sammanställningen av enkäten. Som nämntes tidigare i dokumentet ingår 1 346 belgiska vallhundar i enkäten. Alla har inte svarat på alla frågor, i de fall utgår statistiken från det antal svar som vi har fått in på just den frågan.

Glädjande nog svarade 1 210 personer (94 %) av 1 289 att de upplever sin hunds allmäntillstånd som Mycket gott eller Gott.

Orsak till kastrering/sterilisering

Av hanarna i enkäten är 26 % kastrerade. De som hade kastrerat sin hanhund fick en följdfråga om orsaken till kastreringen, 35 % kastrerades p.g.a. medicinska skäl, där kryptorkid och problem med prostata är de vanligaste svaren. 33 % kastrerades p.g.a. beteendemässiga orsaker, där lukter och problem när tikar i omgivningen löper är de vanligaste svaren. 17 % kastrerades p.g.a. att ägarna tycker att det är enklare att ha en kastrerad hund.

Även 26 % av tikarna i enkäten är kastrerade. De som hade kastrerat sin tik fick också de en följdfråga om orsaken till kastreringen, 30 % av dessa är kastrerade p.g.a. livmodersinflammation och 24 % av andra medicinska skäl. 22 % är kastrerade p.g.a. beteendemässiga orsaker, där beteendeförändringar vid löp och skendräktighet är de vanligaste svaren (nedstämdhet, mjölk o.s.v.). 17 % av de som är kastrerade, är kastrerade p.g.a. att ägarna tycker att det är enklare att ha en kastrerad hund.

Testikelstatus

I enkäten svarar 9 % att deras hane inte har båda testiklarna nere i pungen. För de olika varianterna är siffrorna 14 % för groenendael och tervueren, 8 % för laekenois, 3 % för malinois.

Man bör som uppfödare vara observant på den höga procentandelen för groenendael och tervueren.

Livmoderinflammation

10 % av tikarna i enkäten har någon gång blivit behandlad mot livmoderinflammation, av dessa är det 63 % som vid tillfället var under 8 år. Av de som blivit behandlade för livmoderinflammation opererades 89 %, övriga behandlades med antibiotika.

Man bör som uppfödare vara observant på den höga procentandelen livmoderinflammationer på yngre hundar.

Allergier

Knappt 4 % av de som svarat på enkäten har svarat att hunden har någon form av allergi, varav drygt hälften av dessa anger luftburen allergi, t.ex. kvalster, damm, pollen (atopi). Per variant är andelen 4,3 % för groenendael, 2,8 % för laekenois, 4,5 % för malinois och 2,8 % för tervueren.

Ögon

7 % har uppgett att hunden har haft problem med ögonen, mer än hälften av dessa är vid enstaka tillfällen och de flesta har uppgett någon form av ögoninflammation.

19 st av hundarna i undersökningen har dock fått diagnosen Pannus, vilket förvisso endast är 1,5 % av hundarna, men kanske ändå är något för uppfödare att uppmärksamma framöver. Per variant är andelen pannus bland alla som har svarat på enkäten 2,0 % för groenendael, 0,3 % för malinois och 2,8 % för tervueren. Ingen laekenois uppges vara drabbad.

17 % av de som svarat på enkäten har ögonlyst hunden vid ett eller flera tillfällen, endast enstaka fall av katarakt har noterats.

Cancer i mage/tarm

1 % av hundarna i undersökningen är diagnostiserad med cancer i mage/tarm, hälften av dessa var vid diagnosen 8 år eller äldre.

Epilepsi

Epilepsi är svårt att diagnosticera, och i enkäten ställdes frågan om hunden någon gång haft någon form av kramper eller anfall av epileptisk karaktär. Epilepsi som är ärftlig debuterar vanligtvis vid 1–4 års ålder, hur den nedärvs är inte kartlagd ännu.

5 % av hundarna i hälsoundersökningen har någon gång haft någon (lindrigare eller svårare) form av kramper eller anfall av epileptisk karaktär, en fjärdedel av dessa var dock 8 år eller äldre när anfallet/anfallen började. Per variant är andelen 8,6 % för groenendael, 4,0 % för malinois och 3,9 % för tervueren. Räknar man bort de som var 8 år eller äldre är andelen 7,4 %, 2,7 % respektive 2,6 %. Ingen laekenois uppges ha haft någon form av kramper.

Epilepsi och epilepsiliknande anfall är något som alla uppfödare bör vara uppmärksamma på. Trots att det i denna undersökning endast visar på att 5 % av hundarna har haft någon form av kramper, har andra studier visat på att vi har visst problem med epilepsi i rasen, framförallt på groenendael och tervueren.

För den som vill läsa mer finns det i källhänvisningen länkar till tre studier om epilepsi som har gjorts på belgiska vallhundar.

Ryggproblem

8 % av hundarna i undersökningen uppges ha problem med ryggen, 3 % anges ha spondylos, 1 % problem med L7S1 och 1 % med diskbrock. 3 % av hundarna uppges ha andra problem med ryggen, där muskulära problem är det vanligaste orsaken till att man har svarat att hunden har problem med ryggen.

12,8 % av malinois i undersökningen uppges ha problem med ryggen, 5,4 % anges ha spondylos och 2,2 % problem med L7S1.

6 % av tervueren i undersökningen uppges ha problem med ryggen, 1,9 % anges ha spondylos och 0,7 % problem med L7S1.

5,6 % av laekenois i undersökningen uppges ha problem med ryggen, 2,8 % anges ha spondylos och 2,8 % problem med L7S1.

5,1 % av groenendael i undersökningen uppges ha problem med ryggen, 1,6 % anges ha spondylos och 0,4 % problem med L7S1.

Agria Breed Profiles

Agria Breed Profiles distribueras av Agria Djurförsäkring, senaste publicering gjordes för åren 2006–2011. Totalt är ca 80 % av landets hundar (alla raser) försäkrade och ca hälften av dessa är försäkrade i Agria. Redovisningen som Agria gör gäller hundar som sökt veterinärvård och fått ersättning utbetald för en viss åkomma. Söker samma hund veterinärvård flera gånger för samma åkomma räknas endast första veterinärbesöket. Referensgruppen som nämns nedan är samtliga hundar (alla raser) som är försäkrade hos Agria.

Agria har inte gjort någon sammanställning för laekenois då underlaget är för litet.

Nedan listas de åkommor där mer än 3 % har sökt veterinärvård (och fått ersättning utbetald) för åkomman.

Tervueren som sökte veterinärvård under åren 2006–2011:

Drygt 6 % sökte veterinärvård för problem med matsmältningssystemet, knappt 6 % för störningar i rörelseapparaten, drygt 5 % för tumörer, knapp 4 % för hudproblem. Andelen för dessa åkommor är lägre än referensgruppen.

Knappt 7 % sökte veterinärvård för olycksfall, drygt 5 % för allmän symptom. Andelen för dessa åkommor ligger något högre än referensgruppen. Drygt 5 % sökte veterinärvård för reproduktionsproblem. Andelen för denna åkomma ligger högre än referensgruppen där referensgruppen ligger på drygt 3 %.

Malinois som sökte veterinärvård under åren 2006–2011:

Knappt 4 % sökte veterinärvård för problem med tumörer och knappt 4 % för allmän symptom. Andelen för dessa åkommor är lägre än referensgruppen.

Knappt 13 % sökte veterinärvård för olycksfall, drygt 10 % för störningar i rörelseapparaten och drygt 10 % för problem med matsmältningssystemet. Andelen för dessa åkommor ligger högre än referensgruppen.

Groenendael som sökte veterinärvård under åren 2006–2011:

Drygt 6 % sökte veterinärvård för olycksfall, ca 6 % för störningar i rörelseapparaten och drygt 5 % för hudproblem. Andelen för dessa åkommor är lägre än referensgruppen.

Drygt 8 % sökte veterinärvård för matsmältningssystemet, knappt 8 % för tumörer, drygt 6 % för allmän symptom, knappt 5 % för reproduktionsproblem och drygt 3 % för neurologiska problem. Andelen för dessa åkommor ligger högre än referensgruppen.

Kortsiktiga mål

- Att öka eller bibehålla andelen hundar som höftleds- och armbågsröntgas per årskull till:
  - Laekenois: öka till minst 60 %
  - Groenendael: öka till minst 65 %
  - Malinois: öka till minst 75 %
  - Tervueren: öka till minst 65 %
- Bibehålla den höga andelen hundar som är HD-fria (92 %)
- Bibehålla den höga andelen hundar som är ED-fria (94 %)

Långsiktiga mål

- Att öka eller bibehålla andelen hundar som höftleds- och armbågsröntgas per årskull till:
  - Laekenois: öka till minst 75 %
  - Groenendael: öka till minst 75 %
  - Malinois: öka till minst 75 %
  - Tervueren: öka till minst 75 %
- Bibehålla den höga andelen hundar som är HD-fria (92 %)
- Bibehålla den höga andelen hundar som är ED-fria (94 %)
- Minska andelen kryptorkida groenendael och tervueren till 10 %

- Minska andelen hundar med epilepsi eller epilepsiliknande anfall

Strategier

- Informera om vikten av att röntga samtliga hundar.
- Att alla uppfödare använder hundar med A- eller B-höfter. Även de tilltänkta avelsdjurens familjebild bör tas hänsyn till.
- Att alla uppfödare använder hundar med fria armbågar. Även de tilltänkta avelsdjurens familjebild bör tas hänsyn till.
- Att uppfödare undviker att använda avelsdjur där det förekommer många kryptorkida hundar bland syskon, avkommor eller andra släktingar.
- Informera om vikten av att hålla vårt rasregister (Lathunden) uppdaterat avseende sjukdomar och defekter.
- Rasklubben ska verka för öppenhet och ökat förtroende mellan uppfödare.
- Att rasklubben regelbundet genomför hälsoenkäter.
- Att rasklubben genom information skapar förutsättningar för uppfödare att minska defekternas spridning i rasen och hålla dem på en fortsatt låg nivå.
- Att uppfödare undviker att använda hundar i avel som har kända genetiska defekter eller som har nära släktingar med genetiska defekter.
- Att uppfödare inte använder hundar som har haft epilepsi/epilepsiliknande anfall i aveln, inte heller avelsdjur som tidigare har lämnat avkommor med epilepsiliknande anfall ska användas i avel. Hundar som har närstående släktingar som har haft epilepsi/epilepsiliknande anfall bör användas med försiktighet.
- Rasklubben ska samla in information kring individer som har visat epilepsiliknande anfall för att kartlägga omfattningen.

Exteriör

Rasstandarden (FCI)

Nedan följer utdrag ur rasstandarden för belgiska vallhundar.

Helhetsintryck

Den belgiska vallhunden skall ha normala och harmoniska proportioner och utstråla elegans och kraft. Den skall vara medelstor med torr och stark muskulatur. Rasen skall vara kvadratisk, hårdig, rustad för utomhusvistelse oberoende av årstid och de klimatväxlingar som är vanligt förekommande i Belgien. Med sina harmoniska proportioner och det stolta burna huvudet skall den belgiska vallhunden ge ett intryck av elegant robusthet, vilket bör vara ett utmärkande drag för en arbetande hund.

Övriga detaljer

Huvudet skall bäras högt. Det skall vara väl utmejslat, långt men utan överdrift, ha raka linjer och vara torrt. Skallen och nospartiet skall vara ungefär lika långa, men nospartiet kan vara något längre. Skallen skall vara medelbred, i proportion till huvudets längd. Pannan skall snarare vara flat än rundad. Pannfåran skall vara föga framträdande. I profil skall skallens och nosryggens plan vara parallella. Nackknölen skall vara föga markerad. Ögonbrynsbågarna och okbågarna skall inte vara framträdande. Stopet skall vara måttligt markerat.

Ögonen skall vara medelstora, lätt mandelformade, snedställda och bruna, helst mörkbruna. Blicken skall vara öppen, livlig, klok och forskande.

Öronen skall vara högt ansatta, tämligen små, vara tydligt trekantiga och styva med spetsiga toppar och vara rakt upprättstående när hunden är uppmärksam.

Kroppen skall vara kraftfull utan att vara tung. Kroppslängden mätt från skulderleden till sittbensknölen skall vara ungefär densamma som mankhöjden. Ryggen och länden skall tillsammans bilda en rak överlinje. Ryggen skall vara fast, kort och välmusklad.

Framifrån sett skall bringan ha föga bredd, utan att vara trång. Bröstkorgen skall i sin helhet inte vara för bred, men i stället ha gott djup. Revbenen skall vara väl välvda i sin övre del.

Benstommen skall vara solid men inte grov. Muskulaturen skall vara torr och stark. Frambenen skall från alla sidor sett vara lodrätt ställda och framifrån sett absolut parallella.

Underlinjen skall vara lätt uppdragen i en harmonisk båge mot buken, måttligt markerad, varken för djup eller för vindhundsaktig.

Bakstället skall vara kraftfullt utan att verka tungt. Bakbenen skall vara väl ställda. Sedda bakifrån skall de vara absolut parallella.

Framtassarna skall vara runda, s.k. katt-tassar med välvda och väl slutna tår.

Storlek

Idéalmanikhöjd för hanhund är 62 cm och för tik 58 cm. Tillåten avvikelse: – 2 cm, + 4 cm. Hanhund ska väga cirka 25–30 kg och tik cirka 20–25 kg.

Rörelser

Rörelserna skall vara livliga och fria i alla gångarter. Rasen är en god galoppör, men de vanligaste gångarterna är skritt och framför allt trav. Benen skall röra sig parallellt med kroppens mittlinje. Vid större hastighet närmar sig tassarna varandra. Travet är måttligt vägvinnande. Det är jämnt och lätt med gott påskjut bak. Överlinjen hålls därvid mycket stramt utan att frambenen lyfts för högt. Den belgiska vallhunden är ständigt i rörelse och förefaller

vara outtröttlig. Rörelserna är snabba, elastiska och livliga. Hunden är kapabel till plötsliga vändningar i full fart. På grund av sitt kvicka temperament samt önskan att vakta och skydda har den en markant tendens att röra sig i cirklar.

Diskvalificerande fel

- Aggressiva eller rädda hundar.
- Avsaknad av rastyp.
- Överbett, underbett och korsbett.
- Avsaknad av en hörntand, av en P4 i överkäken eller M1 i underkäken, en molar (en M1 eller M2; M3 beaktas ej), av en P3 plus ytterligare annan tand eller totalt tre tänder (utom P1:orna) eller mer.
- Nostryffel, läppar eller ögonkanter som är starkt avpigmenterade.
- Hängöron; öron som utsatts för ingrepp av något slag.
- Avsaknad av svans; avkortad svans från födseln eller p.g.a. kupering; svans som bärs för högt och ringlad eller rullad.
- Avsaknad av underull.
- Färg: Alla färger som inte motsvarar de i standarden beskrivna; så som stora vita fläckar i bringan så att de går ända upp till halsen; vita tassar där det vita går upp på halva mellanhänderna eller -fötterna som sockor. Vitt på andra ställen än på bringa och på tår. Avsaknad av mask hos tervueren och malinois, även innefattat nosparti med ljusare färg än övriga pälsen.
- Mankhöjd som under- eller överstiger de i standarden angivna måtten.

Korningens exteriörbeskrivningsdel

För att säkra rasens exteriör arrangeras exteriörbeskrivningar. Hundarna bedöms då av auktoriserade personer utifrån FCI:s rasstandard.

Tabell 15. Antal svenskregistrerade hundar födda under åren 2005–2014 som genomfört exteriörbeskrivning, fördelade per Godkända respektive Ej godkända, redovisat per variant. Andelen av totalt antal registrerade hundar under åren 2005–2014 visas inom parentes (SKK Hunddata)

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren
Godk	58 (8 %)	10 (8 %)	186 (10 %)	203 (15 %)
Ej Godk	0 (0 %)	0 (0 %)	10 (1 %)	6 (< 0,1 %)

Antal hundar som genomfört exteriörbeskrivning under perioden är lågt.

Totalt har 473 svenskregistrerade belgiska vallhundar gjort exteriörbeskrivning, av dessa är 457 st (97 %) godkända och 15 st (3 %) icke godkända.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, ligger andelen exteriörbeskrivna hundar på 10 % (*Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014*). För perioden 2006–2015 ligger malinois och tervueren något högre i förhållande till övriga bruksraser och övriga av våra varianter ligger något lägre.

En god exteriör ger goda förutsättningar för arbete, medan en mindre god exteriör ger sämre förutsättningar att arbeta med bibehållen hälsa.

Registrerade exteriörprotokoll

Efter att en exteriörbeskrivning har arrangerats skickas protokollen för belgiska vallhundar till AfBV, dessa registreras då in i Lathunden. Endast protokoll fr.o.m. 2009 registreras, vilket är det år då det nya exteriörbeskrivningsprotokollet infördes.

Från 2009 och framåt är det 440 hundar som är exteriörbeskrivna. Det finns 372 protokoll inlästa i Lathunden vilket innebär att det saknas 68 st. Anledningen till att det saknas protokoll är antingen att AfBV inte har fått exteriörprotokollen skickade till sig eller att man har använt gamla exteriörprotokoll som inte är kompatibla med protokollet framtaget 2009.

Tabell 16. Fördelningen av antal inregistrerade exteriörprotokoll mellan de olika varianterna och kön

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren	Alla varianter
Antal hanar	22	1	52	83	158
Antal tikar	16	6	104	88	214
Totalt	38	7	156	171	372

Av de 372 registrerade protokollen blev 12 hundar inte godkända på exteriörbedömningen. De anledningar som angetts till varför hunden inte har blivit godkänd är: 3 stycken p.g.a. Tillgänglighet eller Hantering, 2 stycken p.g.a. felaktigt Bett, 1 p.g.a. att den är för stor och en p.g.a. ”feminin hane”. För 5 av de underkända finns det ingen notering om varför.

Vi har gått igenom alla exteriörprotokoll och listar här de punkter där mer än 20 % av de exteriörbedömda hundarna avviker från ”Utan anmärkning.”

20–25 % avviker från ”Utan anmärkning”

- 20. Kinder, 3 % avviker mot Omarkerade, 19 % mot Markerade
- 30. Stop, 16 % avviker mot Svagt markerat, 6 % mot Starkt markerat
- 45. Bröstkorg, 18 % avviker mot Flat, 2 % mot Tunnsformad
- 52. Benställning, 19 % avviker mot Fransysk, 0 % mot Tättrång
- 55. Mellanhänder, 20 % avviker mot Veka, 2 % mot Branta
- 62. Kors, 19 % avviker mot Kort, 3 % avviker mot Långt
- 64. Svansansättning, 11 % avviker mot Låg, 9 % mot Hög
- 68. Knävinkel, 19 % avviker mot Knapp, 1 % mot Övervinklad
- 74. Rörelser bakifrån, 22 % avviker mot Hastrång, 1 % mot Hasvid
- 78. Spårvidd fram, 18 % avviker mot Trång, 4 % mot Vid
- 93. Underull, 23 % avviker mot Saknas, 1 % mot Synlig
- 94. Charbonnage, 18 % avviker mot För lite, 5 % mot För mycket
- 98. Mask, 13 % avviker mot Otillräcklig, 7 % mot Överdriven

26–30 % avviker från ”Utan anmärkning”

- 12. Benstomme, 24 % avviker mot Tunn, 3 % mot Grov
- 16. Skalle, 2 % avviker mot Smal och 26 % mot Bred (Dessutom: 17. Skalle avviker 15 % mot Kort, 1 % mot Lång och 18. Skalle avviker 17 % mot Djup)
- 21. Nosparti längd, 1 % avviker mot Långt, 27 % mot ”Kort” (Dessutom: 22. Nosparti 16 % får anmärkning för att Nospartiet är dåligt utfyllt under ögonen)
- 47. Skulderplacering, 27 % avviker mot Framskjuten, 1 % mot Tillbakalagd
- 77. Spårvidd bak, 28 % avviker mot Trång, 1 % mot Vid

31–40 % avviker från ”Utan anmärkning”

- 9. Helhetsintryck, 27 % avviker mot Lätt/Luftig, 9 % mot Tung/Grov
- 48. Skuldervinkel, 36 % avviker mot Brant, 1 % mot Övervinklad
- 61. Ländparti, 2 % avviker mot Kort, 37 % avviker mot Långt
- 85. Steglängd fram, 40 % avviker mot Kort
- 86. Steglängd bak, 34 % avviker mot Kort
- 88. Svanshållning, rörelse, 36 % avviker mot Hög, 1 % mot In över ryggen

41–50 % avviker från ”Utan anmärkning”

- 30. Ögonfärg, 40 % avviker mot Ljusa, 1 % mot Mörka
- 40. Öronstorlek, 1 % avviker mot Små, 40 % mot Stora
- 41. Öronplacering, 1 % avviker mot Tätt, 40 % mot Brett

51 % och uppåt avviker från ”Utan anmärkning”

- 49. Överarmsvinkel, 60 % avviker mot Brant, 0,2 % mot Övervinklad
- 63. Kors, 51 % avviker mot Brant, 1 % mot Plant
- 80. Armbågar rörelser, 53 % avviker mot Lösa

Ett exteriörprotokoll består av 95 olika punkter, varav 30 av punkterna återfinns i listan ovan. Värt att notera är dock att 80 % av alla punkter som avviker från ”Utan anmärkning” är noterade som ”något avvikande” som är den lägsta avvikandegraden på en tregradig skala där den högsta avvikelsern är ”mycket avvikande”.

På exteriörprotokollen noteras också mankhöjd, i nedanstående tabell visas antal hanhundar och tikar under respektive över vissa mankhöjder. Observera att t.ex. en malinois som är 59 cm i manke finns med både bland de 25 hanar i tabellen som är mindre än 62 cm, bland de 12 hanar som är mindre än 61 cm och bland de 6 hanar som är mindre än 60 cm.

Idealmanhöjden för en hane är 62 cm och för tik 58 cm, maximalt tillåtna avvikelse från idealet är + 4 cm och – 2 cm.

Tabell 17. Antal hundar från exteriörprotokollen, fördelade på mankhöjd. Inom parentes står andelen av hanar/tikar för respektive variant.

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren	Alla varianter
Hanar, mindre än 60 cm	0 (0 %)	0 (0 %)	6 (12 %)	1 (1 %)	7 (4 %)
Hanar, mindre än 61 cm	0 (0 %)	0 (0 %)	12 (23 %)	14 (17 %)	26 (16 %)
Hanar, mindre än 62 cm	4 (18 %)	0 (0 %)	25 (48 %)	26 (31 %)	55 (35 %)
Hanar, 62 cm	4 (18 %)	1 (100 %)	8 (15 %)	12 (14 %)	25 (16 %)
Hanar, större än 62 cm	14 (64 %)	0 (0 %)	19 (37 %)	44 (53 %)	77 (49 %)
Hanar, större än 64 cm	6 (27 %)	0 (0 %)	8 (15 %)	21 (25 %)	35 (22 %)
Hanar, större än 66 cm	2 (9 %)	0 (0 %)	1 (2 %)	5 (6 %)	8 (5 %)

	Groenendael	Laekenois	Malinois	Tervueren	Alla varianter
Tikar, mindre än 56 cm	2 (13 %)	0 (0 %)	15 (14 %)	6 (7 %)	23 (11 %)
Tikar, mindre än 57 cm	4 (25 %)	0 (0 %)	42 (40 %)	23 (26 %)	69 (32 %)
Tikar, mindre än 58 cm	6 (38 %)	2 (33 %)	53 (51 %)	39 (44 %)	100 (47 %)
Tikar, 58 cm	5 (31 %)	2 (33 %)	13 (13 %)	16 (18 %)	36 (17 %)
Tikar, större än 58 cm	5 (31 %)	2 (33 %)	37 (36 %)	32 (36 %)	76 (36 %)
Tikar, större än 60 cm	1 (6 %)	0 (0 %)	16 (15 %)	12 (14 %)	29 (14 %)
Tikar, större än 62 cm	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (1 %)	0 (0 %)	1 (< 0,1 %)

Värt att notera är att 12 % av hanarna och 14 % av tikarna i varianten malinois ligger under det godkända storleksintervallet.

Utställning

Cirka 28 % av alla svenskregistrerade belgiska vallhundar födda under åren 2006–2015 har någon gång ställts ut (officiell utställning).

Tabell 18. Antal svenskregistrerade hundar födda under perioden 2006–2015 som har ställts ut, per födelseår och variant. Procentandel av totalt svenskregistrerade hundar per år inom parentes. (SKK Hunddata, 2017)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Groenendael	43 (49 %)	32 (45 %)	27 (36 %)	28 (38 %)	24 (51 %)	33 (37 %)	13 (28 %)	25 (38 %)	17 (33 %)	30 (43 %)
Laekenois	11 (61 %)	5 (45 %)	4 (36 %)	11 (34 %)	2 (33 %)	4 (33 %)	5 (36 %)	0 (- %)	6 (100 %)	3 (33 %)
Malinois	46 (22 %)	34 (24 %)	39 (23 %)	44 (20 %)	25 (16 %)	31 (16 %)	32 (20 %)	28 (13 %)	30 (12 %)	14 (8 %)
Tervueren	78 (39 %)	68 (40 %)	60 (37 %)	43 (30 %)	40 (44 %)	49 (45 %)	26 (29 %)	43 (35 %)	31 (38 %)	23 (29 %)
Totalt	178 (35 %)	139 (35 %)	130 (31 %)	126 (27 %)	91 (30 %)	117 (29 %)	76 (24 %)	95 (24 %)	84 (22 %)	70 (21 %)

Totala andelen utställda individer födda under perioden per variant är laekenois 44 %, groenendael 40 %, malinois 8 % och tervueren 37 %.

För samtliga hundar som SBK har avelsansvaret för, födda mellan 2009 och 2012, är andelen som ställts ut 13 % (*Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014*). För perioden 2006–2015 ligger vår ras högt i andelen utställda hundar i förhållande till övriga bruksraser.

Kortsiktiga mål

- Öka antalet hundar som exteriörbeskrivs till 20 % för samtliga varianter.
- Öka andelen hundar som ställs ut någon gång i livet.

Långsiktiga mål

- Öka antalet hundar som exteriörbeskrivs till 30 % för samtliga varianter.
- Minska exteriöra avvikelser i förhållande till rasstandarden. Det som främst bör tas hänsyn till för groenendael och tervueren är följande avvikelser:
  - Huvuden som är alltför eleganta
  - Huvuden med avsaknad av stop
  - Ögon som är alltför tätt placerade, alltför små och/eller djupt placerade (detta syns ibland på hundar med alltför eleganta huvuden)
  - Bett som är trånga och/eller felaktiga (detta syns ibland på hundar med alltför eleganta huvuden)
  - Ögon som är alltför ljusa
  - Öron som är alltför stora och/eller brett ansatta
  - Framställ, dålig skulderplacering (framskjutna skuldror)
  - Framställ, branta överarmsvinklar och skuldervinklar
  - Framställ, trånga fronter
  - Bakställ, avfallande/branta/korta kors
  - Benstomme som är alltför tunn
- Minska exteriöra avvikelser i förhållande till rasstandarden. Det som främst bör tas hänsyn till för malinois är följande avvikelser:
  - Huvudtypen på malinois skiljer sig beroende på uppfödningens inriktning, i uppfödning inriktad mot tjänst bör man se upp med att huvudtypen inte blir för grov och oädel, medan det för övriga bör uppmärksammas att huvudena bli alltför eleganta med samma följdfejder som förekommer på de långhåriga varianterna (se ovan)
  - Ögon som är alltför ljusa
  - Öron som är alltför stora och/eller brett ansatta

- Pälskvalitet, släthåriga pälsar utan underull
- Framställ, dålig skulderplacering (framskjutna skuldror)
- Framställ, branta överarmsvinklar och skuldervinklar
- Ryggar, långa ländryggar som i vissa fall också kan vara eftergivande
- Bakställ, avfallande/branta/korta kors
- Bakställ, branta knävinklar
- Storlek, för stora hundar (mankhöjd och vikt)
- Minska exteriöra avvikelser i förhållande till rasstandarden. Det som främst bör tas hänsyn till för laekenois är följande avvikelser:
  - Öron som är alltför stora och/eller brett ansatta
  - Ryggar, långa länder
  - Bakställ, avfallande/branta/korta kors

Strategier

- Informera om betydelsen av en exteriör, anpassad för en aktiv och hållbar bruks- och tjänstehund.
- Verka för att antalet exteriörbeskrivna hundar ökar genom att informera via rasklubbens informationskanaler
- Kontinuerligt informera om vilka de vanligaste exteriöra avvikelserna är.
- Verka för att fler exteriörbeskrivare klass 1 utbildas, och att dessa har en geografisk spridning i landet.
- Informera om utställning via rasklubbens informationskanaler.
- Verka för att andelen utställda hundar ökar genom att informera via rasklubbens informationskanaler
- Uppfödare bör i sin avel eftersträva en exteriör som ryms inom rasstandarden oavsett användningsområde.

Sammanfattning

Det är av största vikt att alla fyra varianterna inom belgiska vallhundar bibehålls som en frisk brukshund med en mentalitet för arbete och en sund exteriör.

För att hålla nere sjukdomarna behöver inavelsnivån inom rasen vara låg och en öppenhet hållas avseende sjukdomsfall. Detta kan endast ske genom en fungerande hälsorapportering och ett gott samarbete mellan uppfödare. Det är viktigt att det blir en variation mellan vilka avelsdjur som används och att identiska eller liknande kombinationer undviks, samt att enskilda hundar inte blir avelsmatadorer.

Gällande sjukdomar som nedärvs kvantitativt, så som HD och osteochondros är det viktigt att uppfödarna ser till hela familjegruppens belastning innan avelsbeslut fattas.

Det är viktigt att så många individer som möjligt genomför MH, inte enbart de tilltänkta avelsdjuren, och att vid avelsurval på MH se till hundens och dess familjs helhet och inte enstaka kryss. Lekvillighet, socialitet och orädsla är viktigt att prioritera.

Vi behöver anordna fler exteriörbeskrivningar så att fler individer beskrivs, gärna i samband med andra klubbaktiviteter.

Vi behöver främja användning av våra hundar inom alla hundsportens grenar, och försöka anordna läger och träffar via klubben som motiverar hundägare att tävla med sina hundar, främst inom bruksgrenarna så dessa är brukshundrasernas avelsutvärderande arbetsprov.

Plan för fortsatt arbete i klubben

RAS ska när det är färdigt distribueras till alla uppfödare och publiceras på hemsidan så att alla medlemmar får ta del av RAS-dokumentet.

Vi ska publicera artiklar om delarna i RAS i tidningen så medlemmar och uppfödare blir delaktiga och får ökad förståelse.

Att regelbundet följa upp måluppfyllnaden av RAS och redovisa detta till medlemmar.

Eftersom viss del av statistiken blir missvisande då vi framförallt inom varianten laekenois har en stor andel valpar som exporteras, behöver vi verka för att uppfödarna rapporterar exporterade valpar, så att dessa kan tas bort ur vissa delar av statistiken. Helst skulle vi vilja att denna information kunde registreras i SKK:s Hunddata, så att vi kan få informationen via rasdatafilerna.

Vi behöver arbeta för att alla uppfödare och hundägare förstår hur viktigt det är att rapportera in information om sjukdomsproblem hos enskilda individer. Vi behöver i samband med detta också utvärdera hur vi ska lagra denna information och hur vi kan publicera den till våra medlemmar. Vi har också ett gammalt dataregister med inrapporterad information, vi behöver se över hur vi ska få över denna information på nytt format så att informationen blir användbar.

Kontinuerligt arbeta för att fler uppfödare deltar på de uppfödarmöten som anordnas. Alternativt finna nya vägar för att nå ut till uppfödare med kunskap och ökat samarbete.

Regelbundet publicera statistik över MH, MT, HD, ED och exteriörbeskrivning på hemsidan och i tidningen.

Idag har vi ingen statistik över antalet rapporterade belgiska vallhundar (rapporteringskod A), detta bör vi titta på så att vi kan följa utvecklingen.

Ha regelbundna hälsoenkäter för att hålla oss uppdaterade om det aktuella hälsoläget för rasen, och följa upp avvikelser mot den hälsoenkät som gjordes vintern 2017/2018.

Källhänvisningar

- *Agria Breed Profiles*
- Svenska Kennelklubbens grundregler
- Svenska Kennelklubbens riktlinjer
- Avelspolicy (2014, Svenska Kennelklubben)
- SKK Avelsdata (datat hämtat 20171231, Svenska kennelklubben)
- SKK Hunddata (data per 20171231, Svenska kennelklubben)
- Lathunden AB (data per maj 2017, Genetica)
- *Personality in dogs* (2003, Kenth Svartberg)
- *Utvärdering RAS för Bruksraserna 2009-2014 (2014, Svenska Brukshundklubben)*
- Finsk studie om epilepsi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3311644/>
- Dansk studie om epilepsi: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2633289/>
- Amerikansk studie om epilepsi:
<https://academic.oup.com/jhered/article/94/1/57/2187411>